

Jeugdzorgprofessionals over

die ene jongere

20 verhalen uit het hart

Colofon

Dit boek is een uitgave van Jeugdzorg Nederland

Teksten en interviews:

Tilly van Uffelen

Eindredactie en coördinatie:

Eva de Vroome, Jeugdzorg Nederland

Vormgeving:

Birgitta Hermans, Pluk in Vorm

Illustraties:

Zoé Beekes en Birgitta Hermans

Verantwoording

Om de privacy van jongeren en ouders te waarborgen zijn namen soms gefingeerd of details veranderd. In nagenoeg alle gevallen hebben jongeren en/of ouders toestemming gegeven voor publicatie van het verhaal. Ze vinden het belangrijk dat hun verhaal gedeeld wordt en het werk van zorgprofessionals meer bekendheid krijgt.

In een enkel geval lukte het niet om contact te krijgen, maar vonden zorgprofessionals en hun organisaties het akkoord om met gefingeerde namen te publiceren.

Alle rechten voorbehouden

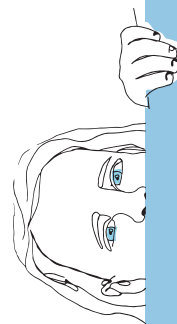
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder Jeugdzorg Nederland als bron te vermelden.

Jeugdzorg Nederland is de branchevereniging voor organisaties die jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering bieden.

030 - 298 34 00

info@jeugdzorgnederland.nl

www.jeugdzorgnederland.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord door de auteur: Helden	4
De ijsbreker	7
De wereld aan haar voeten	11
No matter what	15
Groepsknuffel en weer verder	19
Een tweede kans	23
Kleine man, kom maar	27
Tot aan het graf	31
In het binnenste schilletje	35
Denk niet zwart-wit	39
Volgens het boekje	43
Alle kleuren van de regenboog	47
Léven	51
Veerkracht	55
Jong volwassen	59
Maskerade	63
Een fantastische moeder	67
De rauwe werkelijkheid	71
Alles mag er zijn	75
Het perfecte plaatje	79
Van de bodem naar de top	83

Helden

Jeugdzorg wordt vaak in een adem genoemd met bezuinigingen, wachtlijsten, personeelstekorten, beddenreductie, sluiting en faillissement. Als pleegmoeder van een carrousel-kind, maak ik al een poos mee wat daarvan de gevolgen zijn. Meestal stemt dat niet vrolijk. Maar dwars door alle wachtlijsten, systemen, crises en overplaatsingen heen ontmoette ik de afgelopen jaren af en toe mensen die echt van kinderen houden. Professionals die klem zaten in een systeem of gebonden waren aan een protocol maar toch zeiden: voor úw pleegzoon doen we het anders. Dat zijn mijn helden.

De afgelopen maanden mocht ik twintig helden spreken. Jeugdzorg Nederland vroeg me om jeugdzorgprofessionals te interviewen over 'die ene jongere', die ze nooit zullen vergeten. Het idee is niet nieuw. Journalist Ellen de Visser maakte eerder de prachtige serie 'die ene patiënt' voor de Volkskrant. Met Ellen heb ik gesproken. Ze vond het prima en ze tipte me nog: "Zorg dat je de mensen écht spreekt, want vaak komen ze met iets moois aanzetten."

Dat klopte.

In Tilburg liet Bas mij een handgeschreven brief zien: *"Bij deze wil ik je bedanken voor alles wat je gedaan hebt en neem ik afscheid door middel van deze brief want ik kan heel moeilijk afscheid van je nemen omdat ik je nu al vijf jaar ken en in jou een vertrouwenspersoon heb gevonden."*

In Rotterdam liet Nely foto's zien: "Kijk, hier drinkt ze kippensoep! Ze was ziek en dan breng ik haar een pannetje."

In Almere toonde Petra me appjes met hartjes: "Ik denk dat ik 't belangrijker vind dat ik jou heb leren kennen op die school dan alle lessen die ik heb gehad. Je bent een prachtvrouw!"

Er werd gelachen. Om de knul die twaalf bolletjes ijs bestelde, om het joch dat in zijn nakie de groep op rende, om de puber die op school het brandalarm had aangezet.

Er werd gehuild. Om het kind dat zich vergrepen had aan andere kinderen, om het meisje dat van een parkeerdek sprong en met heel veel botbreuken in het ziekenhuis belandde.

Er was ontroering en er was trots. Want 'hun' jongere studeert nu aan de universiteit, is verpleegkundige geworden, schrijver, politieagent, wereldreiziger!

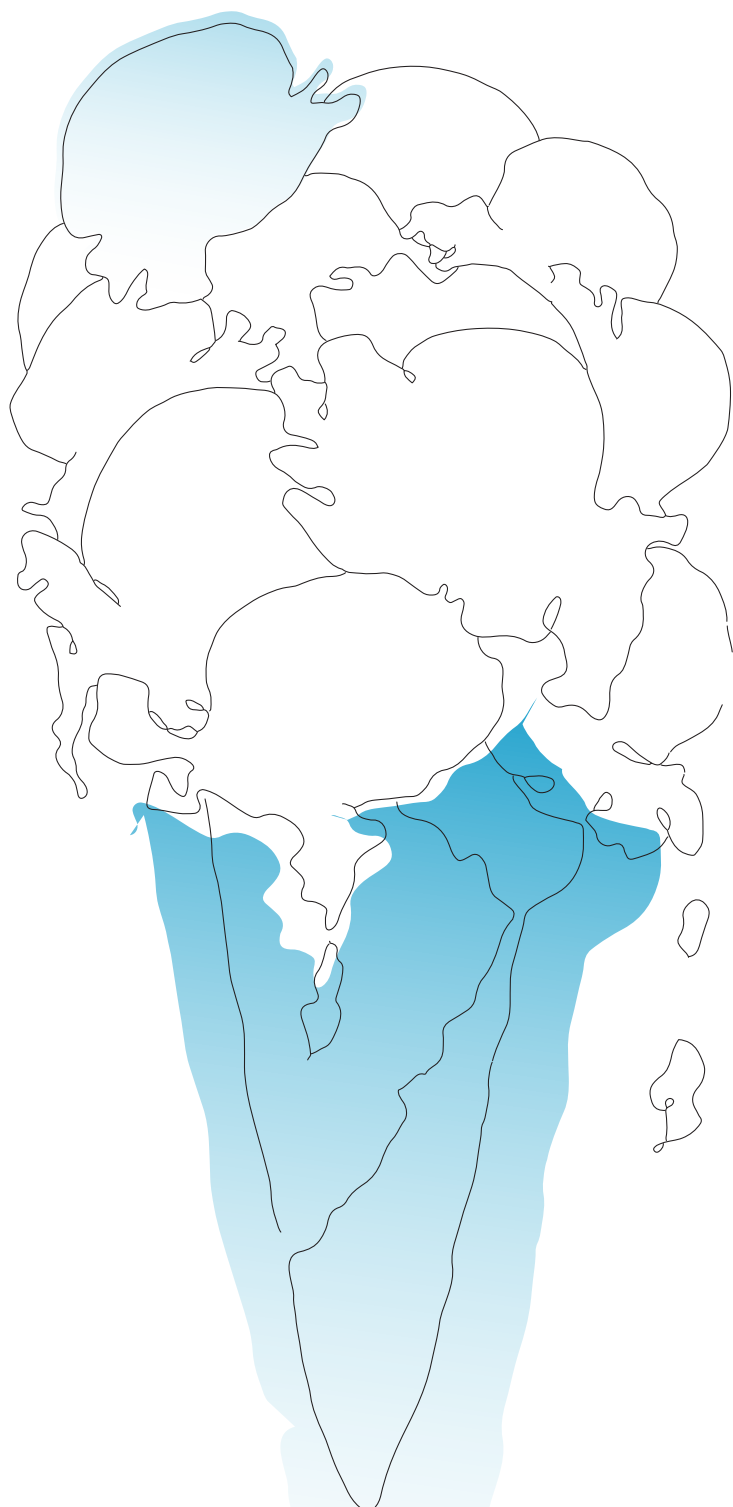
Het zijn twintig verschillende verhalen geworden. Ze laten de soms rauwe werkelijkheid zien van een leven dat niet maakbaar is. Ze hebben gemeen dat ze alle twintig recht uit het hart komen. Die liefde voelen jongeren. In veel gevallen hebben professionals en jongeren nog steeds contact, zelfs jaren later nog. Een van de (oud-)jongeren is schrijver Natasja Schreuder. Ze liet me weten: "Waar ik mij volledig verloren voelde in de wereld van de (jeugd)zorg, was daar ineens Nicky. Iemand die niet zei hoe ik mijn leven moest leiden, maar die mij simpelweg de ruimte gaf om op mijn bek te gaan. Ze was er gewoon. Ook toen ik de jeugdzorg uit moest. Vasthoudend, integer, en belangrijker nog: altijd zichzelf. Ze is er nog steeds!" Helden dus.

Tilly van Uffelen

Tilly van Uffelen is tekstschrijver en journalist. Als pleegmoeder kent ze de jeugdzorg van binnenuit. Als schrijver gelooft ze in de kracht van het menselijke verhaal.

"Zorg dat je de mensen écht spreekt, want vaak komen ze met iets moois aanzetten."

Een grenzeloze ijsbreker

**Eline Schouten
was teamleider
bij Transferium.
Bram, een 'naam
in jeugdzorgland'
werd negen jaar
geleden in haar
groep geplaatst.**

"Bram was 'een naam in jeugdzorgland'. Zo werd hij aangekondigd toen hij negen jaar geleden opgenomen werd bij ons. Het was een beschadigde jongen die vrij veel agressie liet zien. Hij was vijftien of zestien jaar en had al heel wat plekken gehad. Ik was leidinggevende van de groep waar hij geplaatst werd.

Mijn onderbuik zei dat ik niet te veel moest duwen en trekken aan Bram. Al snel liet hij ook bij ons ontwrichtend gedrag zien. Hij maakte ruzie met de begeleiding en stookte andere jongeren op. We voerden Bram-diensten in. Als leidinggevende draaide ik af en toe zelf een dienst als ik het rooster niet rond kreeg. Tijdens mijn eerste Bram-dienst ging ik ijs eten met hem. In de ijssalon voelde Bram feilloos mijn beperkte mate van grenzen stellen aan, hij bestelde twaalf bolletjes. Ik wilde dat hij het goed had, maar twaalf bolletjes was natuurlijk overdreven. Toch liet ik het gaan.

Bram zat veel in de afzondering. Op een dag had hij zich opnieuw misdragen. Voor straf werd hij weer gesepareerd en mocht hij bovendien niet meer op verlof naar zijn moeder. Niemand durfde hem dat te vertellen, dus moest ik het doen. Woest was hij. Hij ging neus aan neus staan. Ik was echt bang dat hij me ging slaan, maar dat deed hij niet, waarschijnlijk omdat ik hem vertelde dat ik bang voor hem was op dat moment. Collega's pakten hem vast en voerden hem af. Het liet zien hoe loyaal hij aan zijn moeder was.

Na anderhalf jaar moest Bram weg nadat hij een collega zou hebben bedreigd met een wapen. Hij werd overgeplaatst naar de

'MET DE KENNIS VAN NU HADDEN WE HEM VEEL BETER KUNNEN BEHANDELEN'

jeugdgevangenis. Ik vond het verschrikkelijk en moest enorm huilen omdat ook wij het niet gered hadden. Iedere maand stuurde ik hem een kaartje. Soms zocht ik hem op. Daar snapte hij niets van. Later werd hij overgeplaatst naar een ggz-instelling. Ook daar zocht ik hem op. Op zijn kamer zag ik mijn kaartjes keurig met een elastiekje op tafel liggen. Blijkbaar waren ze belangrijk voor hem. Die avond zei ik tegen mijn man: "En nu zet ik door, ik laat hem niet meer los."

Toen hij bijna achttien was, ging hij terug naar zijn moeder. Ons contact stagneerde, maar een paar jaar later vond ik hem terug via Facebook. Hij was 23 jaar inmiddels. Ik stuurde hem een berichtje en hij reageerde. Hij woonde op een kamer. Daar haalde ik hem een paar weken later op en samen reden we naar het strand. In alle eerlijkheid vertelde ik Bram dat we hem vele malen beter hadden kunnen behandelen met de kennis van nu. We waren tekortgeschoten. Hij kon er niet zoveel mee. Hij leefde als een kluizenaar, gamede veel en wilde wat aan zijn blowen doen.

Na een paar maanden vertelde hij dat hij zijn kamer uit moest. Vanaf dat moment ging het bergafwaarts. Zijn veilige hokje was weg. Hij werd somberder, ging nog meer blowen en ondanks zoekpogingen via kamernet en anti-kraak kwam er geen geschikte woonruimte. Tegen mijn man zei ik toen dat ik Bram in huis wilde nemen als hij echt op straat zou komen te staan. Mijn man had Bram nog nooit gezien, maar ging direct akkoord.

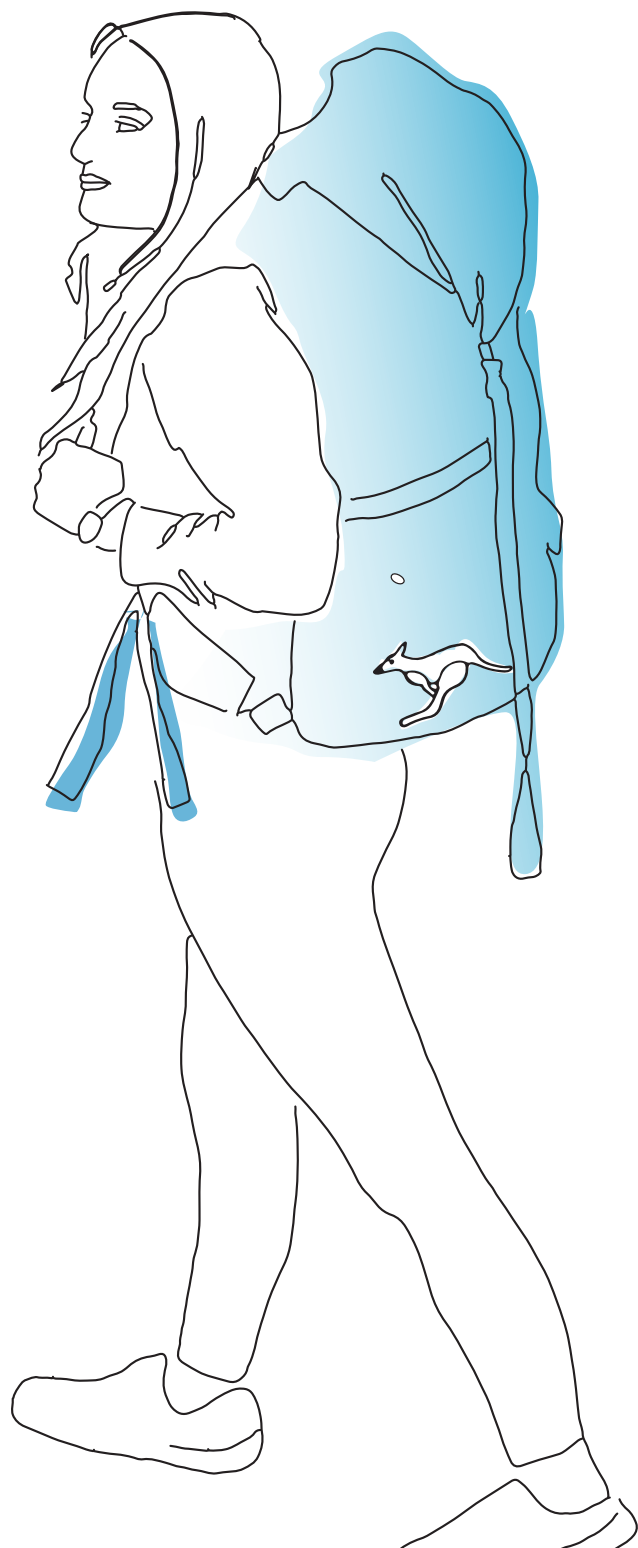
Bram woonde drie weken bij ons op zolder. Dat ging verbazingwekkend makkelijk in ons gezin. Mijn dochter en hij hadden direct een klik, maar het was natuurlijk geen structurele oplossing. Die kwam na bemoeienis van mijn leidinggevende via de gemeente. Omdat Bram bestempeld werd als risicojongere, mocht hij meedoen aan een nieuw project waarin de gemeente kamers voor een kwetsbare

doelgroep regelde. Totdat die woonruimte gevonden was, mocht Bram in een hotel verblijven.

Na drie maanden kreeg hij een appartement. Daar woont hij nog steeds. Zijn leven is nog niet stabiel, maar hij werkt eraan. Op de feestdagen is hij soms bij ons. Mijn man, dochter en ik gaan iedere maand bij hem eten. Mijn dochter van dertien ziet hem als een grote broer. En hij verwent haar. Dan geeft hij haar twee ijsjes na het eten en knipoogt hij naar mij: "Jij hebt niks te zeggen, het zijn geen twaalf bolletjes."

Ik weet niet precies wat het is tussen Bram en mij. Noem het vriendschap of naastenliefde. Misschien komt het omdat ik altijd een groot gezin wilde en dat niet is gelukt. Maar maakt dat iets uit? Ik laat hem toch nooit meer los."

De wereld aan haar voeten

Willem van der Laan begeleidt jongeren naar zelfstandigheid bij Juzt in Breda. Jasja reist de wereld over en komt tussendoor nog steeds bij hem thuis.

“Jasja werd geplaatst op de zelfstandigheidstraining van Juzt. Ze woonde in een van de zestien studio’s waar ik werk. Ik werk al ruim dertig jaar in de jeugdzorg. Ik heb lang als groepsleider gewerkt. Rond mijn vijftigste werd me dat te zwaar en ben ik zelfstandigheidstraining gaan geven.

We hadden direct een klik. In een paar jaar had Jasja de hele jeugdzorg doorlopen: crisisopvang, leefgroepen, behandelsetting, gesloten jeugdzorg. Inmiddels was ze zeventien en alle hulpverleners beu. Van mijn collega’s wilde ze weinig meer weten, ze kwam alleen naar mij.

Ik doe graag de slaapdiensten. Dan begin je om vier uur ‘s middags en blijf je tot de volgende dag tien uur. Overdag zie je de jongeren nauwelijks omdat ze naar school gaan of werken. Als je slaapdienst hebt, zie je ze tenminste. Jongeren lopen ‘s avonds vaak bij mij binnen. Beetje kletsen over koetjes en kalfjes. Met Jasja gingen de gesprekken al snel dieper.

Ik zag een meisje dat enorm met zichzelf overhoop lag. Ze was bezig met drugs, wist alles beter, wilde graag zelfstandig zijn, maar had niet de vaardigheden. Ze was wel iemand met waarden en normen, een intelligente meid die alles goed kon verwoorden.

Met toestemming van Jasja heb ik haar ouders altijd geïnformeerd. Jasja zelf hield alle contact af. Haar problemen waren begonnen rond haar veertiende. Alcohol, drugs, verkeerde vrienden. Haar ouders kregen geen grip op haar. Ambulante begeleiding zette geen zoden aan de dijk. Het was een *dikke middelvinger omhoog*,

'MIJN VROUW EN IK DELEN MET HAAR OUDERS HOE HET MET JASJA GAAT'

thuiskomen wanneer ze wilde en heel veel blowen. School liep vast. Eenmaal in de jeugdzorg, wilde ze niets meer van haar ouders weten. Achteraf gezien was dat schaamte. Als je beseft dat je verkeerde dingen hebt gedaan, durf je niet terug.

In mijn visie is er altijd een weg vooruit. Ik wijs niemand af, ik veroordeel niemand. Dat voelde Jasja. Het leverde mij ook iets op. Mijn investering had rendement. Ze dacht na over wat ik zei, ze kwam erop terug of handelde ernaar. Zeker drie keer per week kwam ze rond half tien naar mijn kantoor. Dan wist ze dat er geen andere jongeren meer zouden komen. Vaak praatten we tot één, twee uur 's nachts over geld, vriendjes, reizen, drugs, drank, verleden, toekomst. Alles kwam aan bod. Ik heb er nog steeds een warm gevoel bij.

Inmiddels ging ze weer naar school en had ze twee bijbaantjes. Op een avond kregen we het over geld. We zetten haar inkomsten en uitgaven op papier. Het moest eerlijk, vond ik. Ze moest óók opschrijven hoeveel ze blowde. Toen alles op een rij stond, schoot ik in de lach. Ze keek naar het lijstje en zei: "Verdomme, ik werk de hele maand om te blowen". Vanaf toen ging ze anders blowen. Minder, bewuster en niet meer als een automatisme.

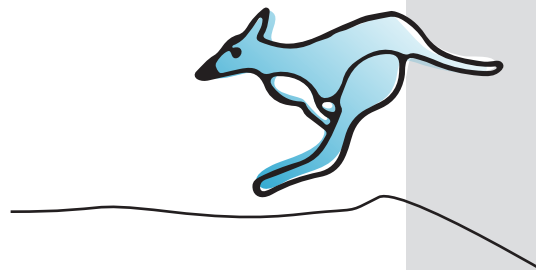
Van mij nam ze dingen aan, van haar vader niet. Dat was een 'ouwe zak'. Dan zei ik dat ik tien jaar ouder dan haar vader was. Vanuit mijn vaderpositie kon ik uitleggen waarom ouders, vaak met goede bedoelingen, dingen doen. Dat ze haar niet controleerden om te controleren, maar omdat ze zich zorgen maakten. Ze leerde haar eigen aandeel inzien. Ik benoemde dat zij haar ouders pijn had gedaan. Kinderen realiseren zich dat niet, behalve als je het benoemt.

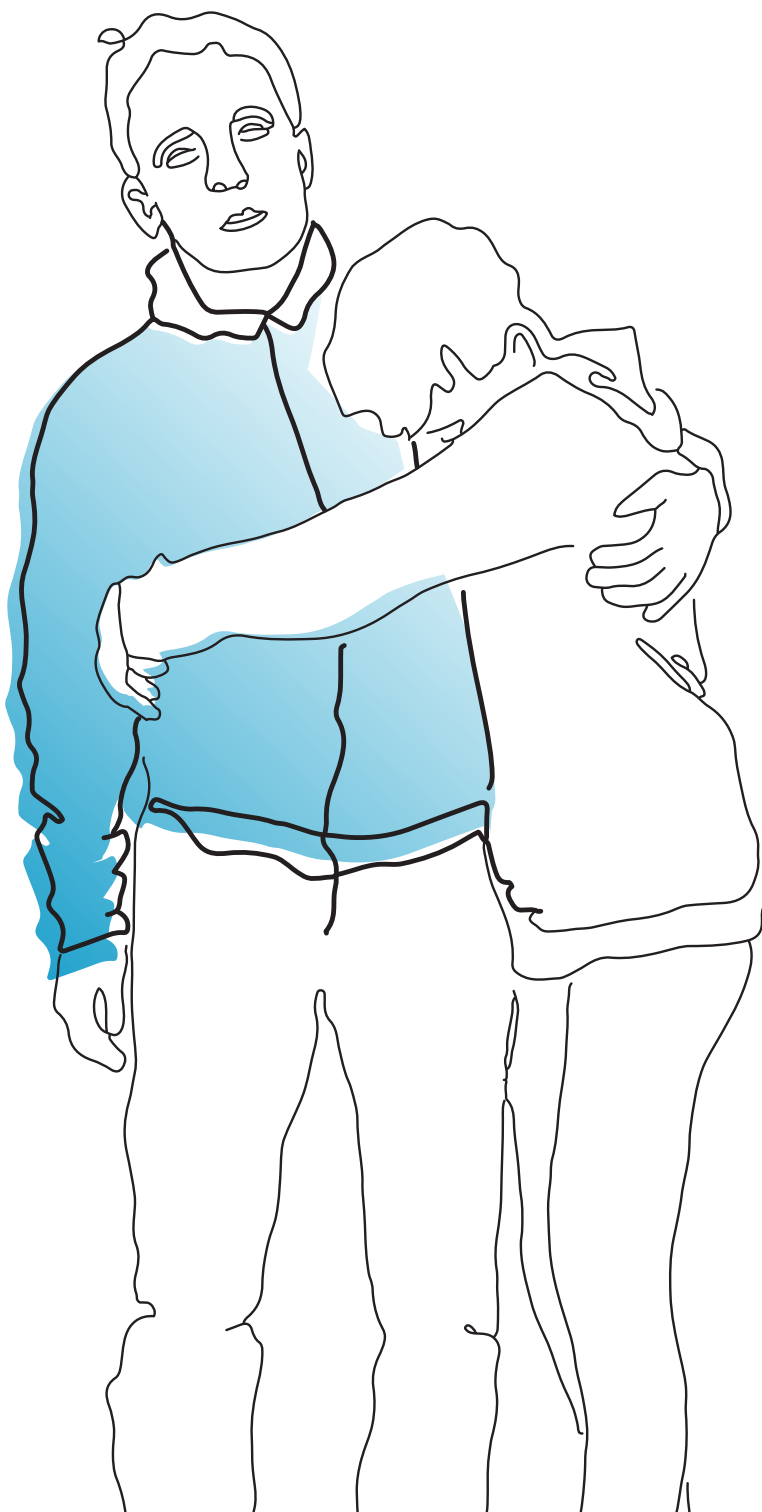
Ze wilde reizen: Amerika, Australië. Ik adviseerde haar kleiner te beginnen en vertelde over mijn treinreizen als jongere door Europa. Daarvoor ging ze sparen. Jasja vond het hartstikke spannend, toch is ze in haar eentje op reis gegaan. Bij hoge uitzondering geef ik jongeren mijn privé-nummer. In al die jaren heb ik dat bij vijf jongeren gedaan. Jasha en ik hadden dagelijks contact. De laatste week kwam ze op bezoek bij mijn gezin in Frankrijk. Met zijn vijven hadden we een ontzettende leuke vakantieweek. Ze was voor iedereen de jeug van de week.

December 2017 eindigde de plaatsing. Daarna woonde ze een maand bij haar ouders. Hun contact was volledig hersteld. Ze reisde naar Australië, bleef een jaar weg, kwam terug en zit nu in Nieuw-Zeeland.

Toen ze in Australië zat, heb ik haar ouders bezocht. Je kunt het geen werkverhouding meer noemen. Mijn vrouw en ik delen met haar ouders hoe het met Jasja gaat. Wij genieten als zij geniet. Misschien is het wat egoïstisch om dat op te zoeken, maar ik vind het *kicken* om te zien hoe blij die ouders zijn dat ze hun dochter weer terug hebben.

Succeservaringen zijn er niet extreem veel in de jeugdzorg, daar moet je reëel in zijn. Jasja heeft me diep geraakt, ik heb dat toegestaan en dat gebeurt niet vaak."

No matter what

Bas van Dooremolen is jeugdbeschermer bij Jeugdbescherming Brabant. Oud-pupil Theo is inmiddels dertig jaar en hij is de enige met wie Bas privé contact heeft.

“Theo ontmoette ik in 2001 toen ik zijn gezinsvoogd werd. Ik zag een zachte, kwetsbare jongen die direct contact zocht. Hij kwam uit een moeilijke gezinssituatie met verwaarlozing en huiselijk geweld. Zijn ouders waren gescheiden. Moeder kon haar zonen niet aan en vader had nogal wat op zijn kerfstok.

Theo was de middelste en was als eerste uithuisgeplaatst. Hij was dertien jaar en net bij een zorginstelling geplaatst die verblijf en behandeling bood. Theo had de nodige gedragsproblemen. Hij was niet agressief, wel chaotisch, druk en ongreepbaar.

Theo was op zoek naar iemand die er voor hem was. Zijn ouders waren niet beschikbaar, hij zocht me op. Tijdens de eerste evaluatie bleek dat het niet lekker liep op de groep. Ik had ook zorgen over zijn seksualiteitsontwikkeling die achterliep. Destijds was seksualiteit een thema in de instelling waar Theo verbleef. Er was een groepsleider ontslagen die met kinderen in bed had gelegen en er waren voorbeelden van seksueel overschrijdend gedrag. Sommige kinderen deden hun broek naar beneden als er verkeer voorbijkwam. Theo liet geen overschrijdend gedrag zien, maar het behandelteam en ik vonden dat hij extra hulp nodig had. Daarom wilde ik dat Theo voorlichting kreeg.

Een half jaar later vertelde zijn vader dat Theo thuis met zijn jongere broertje ‘doktertje’ had gespeeld. Ik hing direct bij de instelling aan

'JA, HIJ HAD EEN ZEER ERNSTIG DELICT GEPLEEGD, MAAR ER ZAT OOK GEWOON EEN KIND NAAST ME'

de bel. Ik vond het onacceptabel dat nog niet gestart was met die voorlichting. Ik vroeg ze toezicht te houden op Theo, omdat ik niet het risico wilde lopen dat hij aan andere kinderen zat. Maar de instelling deed niets met mijn melding en negeerde mijn advies om maatregelen te nemen.

Zes weken later werd ik gebeld door mijn leidinggevende. Theo had een ernstig seksueel incident gepleegd. Hij had drie kinderen aangerand en verkracht op de groep. Het was een gruwelijk drama voor die kinderen, maar ook voor Theo. Ik was woest op de instelling. Volgens protocol meldde ik het incident bij het toenmalige Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. De zorginstelling waar Theo verbleef kon dit niet waarderen. De directeur van die instelling klaagde zelfs over mij bij mijn werkgever, maar die stond gelukkig achter mij.

Theo moest onmiddellijk naar een gesloten voorziening. Ik bracht hem daar zelf heen. Ik herinner me iedere kilometer van die autorit. Hij had geen benul wat hem te wachten stond. Ik moest deze kwetsbare jongen plaatsen tussen straatvechters. Ja, hij had iets vreselijks gedaan, een zeer ernstig delict gepleegd, maar er zat ook gewoon een kind naast me. Bij aankomst zag ik hem schrikken. Overal prikkeldraad. Hij klemde zich vast aan mij. Poeh.

Voordat ik jeugdbeschermer werd, werkte ik in een tbs-kliniek waar ook zedendelinquenten zaten. Hierdoor wist ik: Theo was geen zedendelinquent. Hij was een puber die als gevolg van zijn zwakke persoonlijkheid en zijn onveilige opvoeding niet wist wat wel en niet te doen.

Ik bleef Theo regelmatig bezoeken. Vooral de eerste periode had hij het moeilijk. Hij moest zich staande houden. Soms zei hij dat hij behandeling nodig had omdat hij iets ergs

gedaan had. Dan dacht ik: potverdomme, had hij maar eerder hulp gekregen.

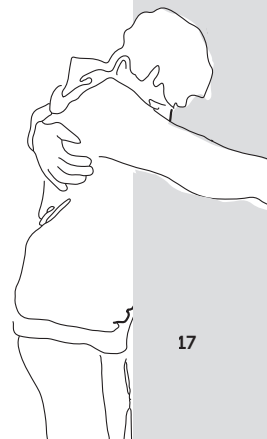
De nasleep met de zorgorganisatie was heftig. Ik vond dat de instelling nalatig was geweest. Wat als ze die jongen wel fatsoenlijk begeleid hadden? Daar kreeg ik geen antwoord op. Theo's advocaat was kinderrechtser geweest. Ook hij was des duivels. We meldden het bij de inspectie, maar de zaak werd met een half A4tje afgedaan. Ze zouden de protocollen herschrijven. Als er een incident is geweest moet je protocollen niet herschrijven. Je moet je afvragen waarom eerdere protocollen niet gewerkt hebben! Dat is een les die veel bestuurders missen. De mensen op de werkvloer moeten het doen, groepsleiders moeten signalen zien en daarop getraind worden.

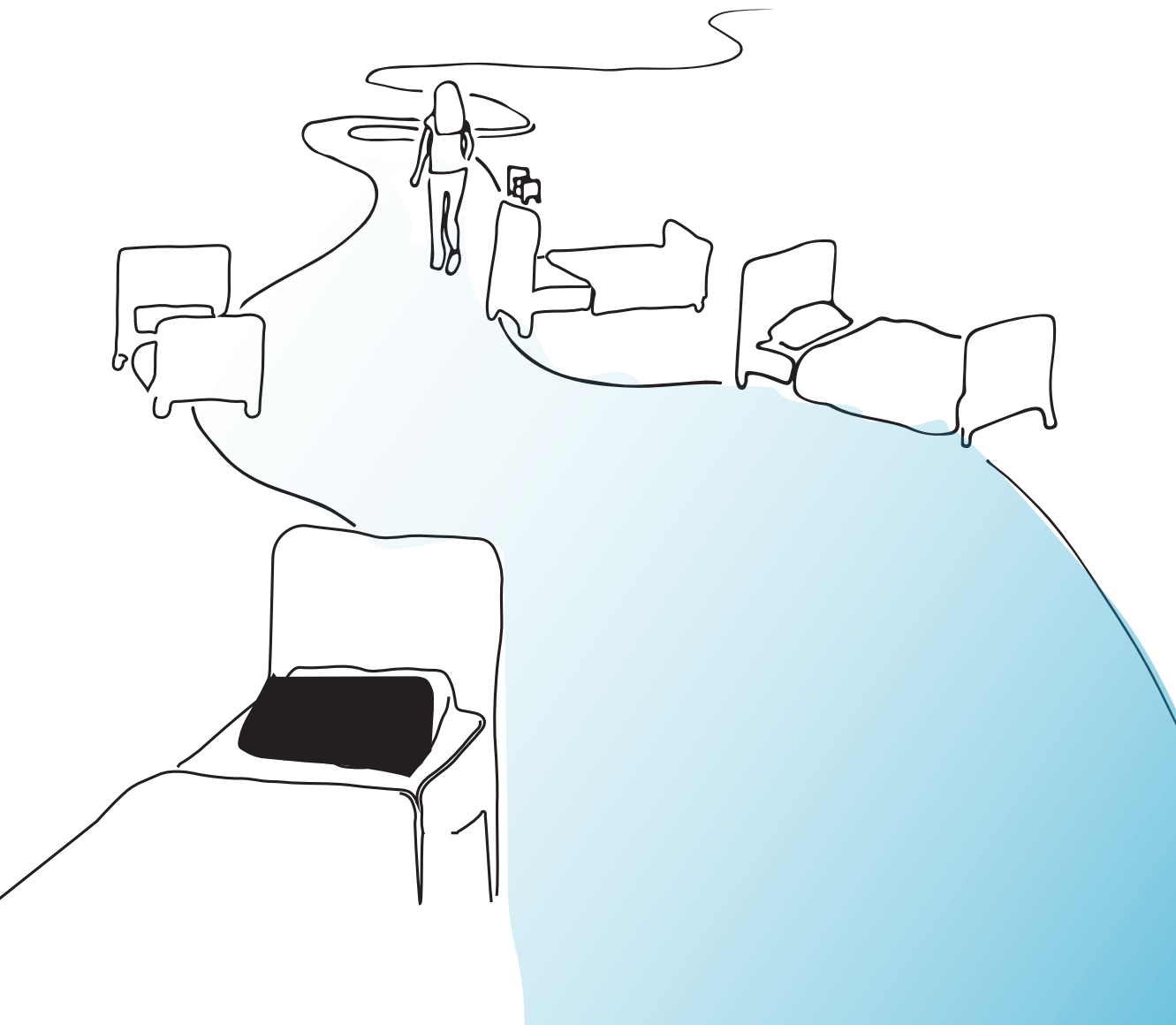
Na twee jaar moest ik Theo loslaten, omdat ik in een andere regio ging werken. Dat vond hij erg. Ik voelde me schuldig, maar kon mijn collega niet voor de voeten blijven lopen. Tot zijn achttiende verbleef Theo in gesloten instellingen. Kort daarna werd hij in een kleinschalige zorgvoorziening geplaatst. Daar schreef hij me een brief.

Bij deze wil ik je bedanken voor alles wat je gedaan hebt en neem ik afscheid door middel van deze brief want ik kan heel moeilijk afscheid van je nemen omdat ik je nu al vijf jaar ken en in jou een vertrouwenspersoon heb gevonden en daarom zal ik je ook niet zo gauw vergeten. Als het zou kunnen had ik het liefst contact met je gehouden maar dat kan helaas niet en dat vind ik jammer want ik mag je heel graag. Ik zal je missen Bas. Misschien tot ziens.

Ik besloot hem op te zoeken. Dat had ik nog nooit gedaan. Werk en privé hield ik gescheiden, anders overleefde ik het niet, maar Theo was die uitzondering. Hij omhelsde me meteen. Dat doet hij nog steeds. Hij is dertig jaar nu en woont en werkt nog steeds op deze plek. Hij vindt de samenleving moeilijk.

We krijgen veel ernstige zaken op ons bord. Binnen al die ernstige zaken zitten kinderen die echt niks hebben en alles hebben verloren. Theo was zo'n jongen. Voor zulke jongeren moet je gaan staan, *no matter what.*"

Groepsknuffel en weer verder

**Henk Jonker
is directeur
van stichting
Jeugdorp
De Glind. Een
gesprek met
een zestienjarig
meisje zorgde
ervoor dat hij
pleegvader werd.**

"Haar naam weet ik niet meer, maar het moet in 2011 geweest zijn. Ik werkte als manager op een afdeling waar jongeren met een lichte verstandelijke beperking en complexe gedragsproblemen terechtkwamen. Die dag wandelde ik via de crisisgroep naar buiten. Een meisje liep op me af en zei: "Meneer, dit is mijn 25ste bed!" Haar lange, zwart geverfde haren hingen los. Ze droeg gouden kettinkjes, zwarte bovenkleding en een

tijgerlegging. Ze was zestien jaar ongeveer. "Jij hoort hier niet", dacht ik. "Jij past niet in een instelling. Daar knal je eruit. Je hebt een plek nodig in een gezin waar je de ruimte krijgt en je niet voortdurend hoeft te houden aan groepsregels, maar waar je onvoorwaardelijke liefde ervaart."

Ik voelde haar hunkering naar geborgenheid, naar een betekenisvol leven en naar onvoorwaardelijke liefde -páts- in één keer in mijn buik. Ze trof me diep en deed me inzien dat het in de zorg niet moet gaan om structuur, regels en doelen, maar om verbinding, relatie, support en een basis waarop je altijd kunt terugvallen.

Door mijn werk met oudere jongeren was in mij de gedachte geslopen dat zulke jongeren nooit meer in een gezin zouden passen. Dit meisje gaf mij een ander inzicht. We maken het zó ingewikkeld voor jongeren door al die regels en structuren en doordat ze vrijheden moeten verdienen. Is dat wat een kind nodig heeft? Wat is écht belangrijk? Zijn dat regels of is dat de ruimte om je te kunnen ontwikkelen als mens? Die avond vroeg ik mijn man of we niet zelf pleegouders moesten worden. Konden wij geen ruimte bieden aan

'HERSTEL VAN RELATIE IS BELANGRIJKER DAN AFSPRAKEN EN STRUCTUUR'

een puber door ons huis open te stellen en door een jongere de kans te geven zich te ontwikkelen?

Kort daarop volgden we de pleegzorgcursus, maar pas veel maanden later kwamen er pleegkinderen. Een paar dagen voor Kerst werden we gebeld met de vraag of we een tweeling van zes op konden vangen. Het was niet de puber die we in gedachten hadden, maar omdat het om een crisisplaatsing ging zeiden we ja. De volgende dag stonden ze op de stoep met een knuffel, een onderbroek en een pyjama. We waren wildvreemden voor elkaar. 's Avonds vroeg ik me af of ik ze op schoot moest nemen of een knuffel moest geven. Het werd een aai over de bol voordat we het licht uitdeden in hun slaapkamer.

De tweeling bleef een jaar. Ik leerde dat je als pleegouder altijd te erkennen hebt dat pleegkinderen nog een of twee ouders hebben. Mijn man en ik wilden uitstralen dat wij hun mama een goede mama vonden. Met haar hadden we gelukkig goed contact. Na dat jaar bij ons hebben de kinderen een aantal maanden thuis gewoond. Hun moeder deed onwijs haar best en kreeg veel hulp. Toch lukte het niet. Ik moest huilen toen de gezinsvoogd me belde vanuit zijn auto: "Ik ben nu op weg naar de moeder om haar kinderen op te halen en weer bij jullie te brengen." Ik voelde alleen maar pijn. Wat een onbeschrijfelijk trauma voor moeder en kinderen.

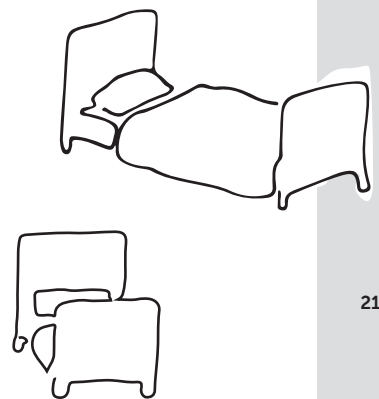
De tweeling is nu tien jaar. Het gaat zoals het hoort te gaan: goed en slecht. Ze voelen zich thuis bij ons en tegelijkertijd is het heftig wat ze meemaken. Ze zijn aanhankelijk aan ons én losgescheurd van hun moeder, dat merk je in hun gedrag. Soms vraag ik me af of we het volhouden. Hoe moeten we deze kinderen door de puberteit heen loodsen? Wij kunnen ze niet redden. We kunnen ze er niet voor behoeden er een puinhoop van te maken. We kunnen er wel altijd voor ze zijn en

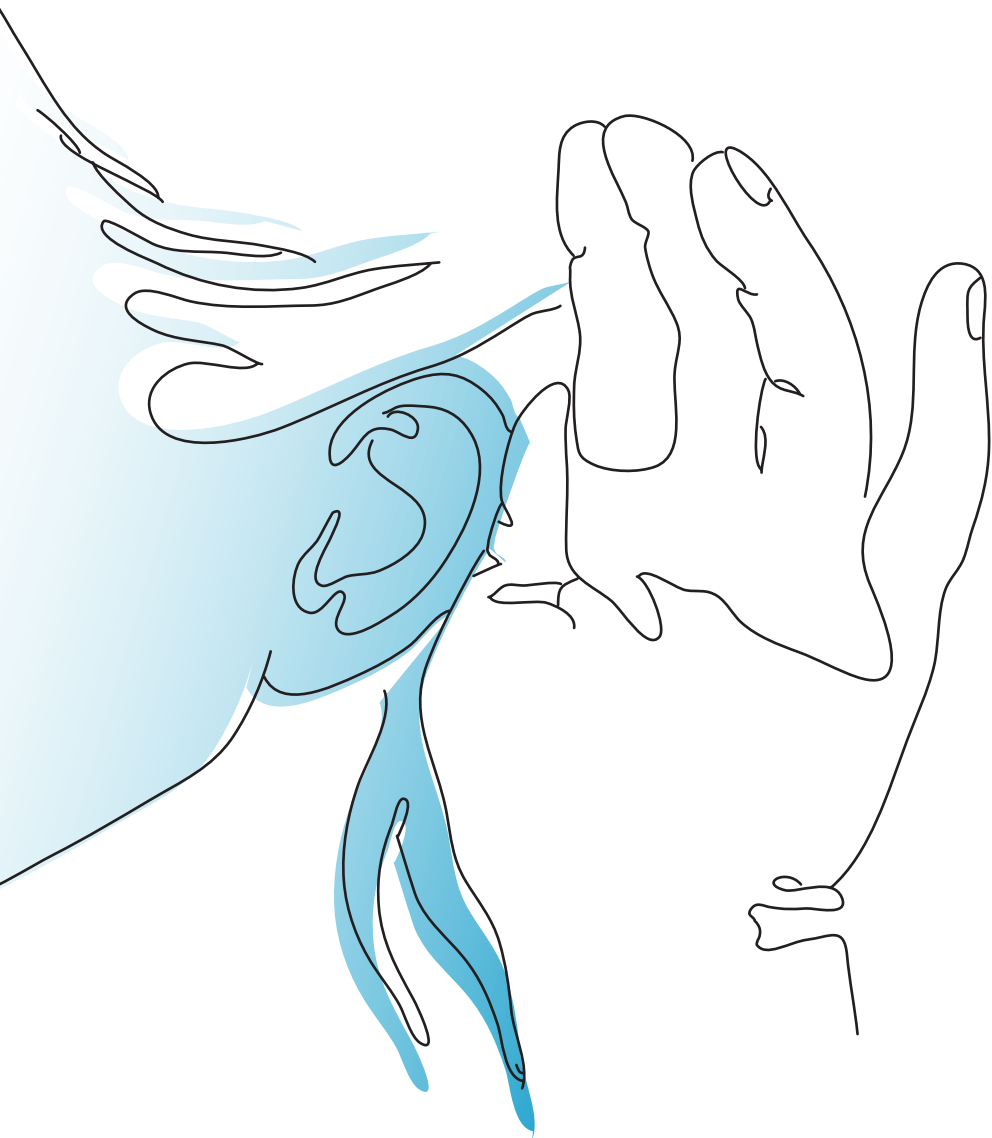
ondertussen zorgen dat we zelf niet burn-out raken. Dat vat samen hoe we hun pubertijd ingaan.

Het pleegouderschap heeft me veel gebracht in mijn werk. Je kunt in deze sector niet anders dan met je hart werken. Je moet de pijn voelen van het kind, de eenzaamheid, het verdriet en de boosheid willen snappen. Ik heb geleerd dat herstel van relatie belangrijker is dan afspraken en structuur. Ook ik schiet soms uit mijn slof en sta onderaan de trap te schreeuwen. Daarna is het: streep eronder, groepsknuffel en weer verder.

Ik ben sinds kort directeur van stichting Jeugddorp De Glind. Dat is is een klein, groen dorp waar ongeveer zevenhonderd mensen wonen waarvan honderdtwintig uithuisgeplaatste kinderen en jongeren. De meeste van deze kinderen kunnen hier gelukkig toch in een gezin wonen. Veel mensen in het dorp dragen hieraan bij. Helaas lukt het ook bij De Glind niet altijd en komen doorplaatsingen voor. Ik heb niet dé oplossing, ik heb wel de *drive* om daar samen met gezinshuisouders wat aan te doen en naar nul doorplaatsingen te gaan.

Herstel van relatie, veiligheid, voorspelbaarheid en zekerheid zijn de dingen die een kind nodig heeft. Dat hoort een gezin te bieden. Als het thuis niet gaat ben ik voor pleegzorg, gezinsgerichte opvang en gezinshuizen. Inmiddels weet ik dat gezinsgerichte opvang bewezen beter is voor een kind. Het zestienjarige meisje van toen liet me dat al voelen. Ik weet haar naam niet meer, maar haar boodschap is heel belangrijk voor mij geweest."

Een tweede kans

Melissa Steijn werkt bij Jeugdbescherming west. Louise was een van haar eerste pupillen. Ze heeft nog steeds contact met haar.

"Toen Louise mijn pupil werd, was ze dertien jaar. Ik zag een kind met een mooie bos haar en met enige spasticiteit. Je zag dat aan haar manier van lopen en aan haar verstijfde rechterhand. Zelf was ik 24 jaar en kwam net van school, een broekie in de jeugdbescherming. Louise had en heeft charme. Als zij binnenkomt, stáát er iemand. Dat was toen al zo. Louise zat met haar broertje in een pleeggezin. Ik had hen overgenomen

van een collega. Moeder was verslaafd aan harddrugs, vader was niet in beeld.

Met moeder maakte ik snel kennis. Ik zag een lieve moeder met een hart van goud die als een leeuw vecht voor haar kinderen, vaak met de nodige woede. Achter die boosheid zag ik veel verdriet. In mijn werk hanteer ik een heldere lijn: als je je kinderen terug wil, moet je stappen zetten. Mooier kan ik het niet maken. Ik ben niet tégen de ouder, ik ben vóór het kind.

Deze moeder kwam altijd trouw op gesprek. Dan kon het er heftig aan toe gaan. Toch gaven we elkaar na afloop altijd een hand. Door haar verslaving was ze niet in staat haar kinderen de nodige aandacht te geven. Drugsgebruik stond op de eerste plaats.

Als jeugdbeschermer voelde ik me in het begin best onzeker. Louise kwam iedere week een uur naar me toe omdat het in haar pleeggezin niet altijd goed liep. Als 15-jarige voelde ze zich soms onbegrepen, maar met mij voelde ze een klik. Die voelde ik ook met haar. Tegelijkertijd wist ik als jonge, onervaren jeugdbeschermer niet altijd wat ik voor haar kon betekenen. Soms wist ik niet waar we het

'JE DOET DIT WERK JUIST OM HET VERSCHIL TE MAKEN'

over moesten hebben. Blijkbaar ervoer zij dat niet zo, was mijn luisterend oor voldoende en was ik een steunpilaar voor haar.

Later vertelde ze me hoe belangrijk die momenten voor haar waren geweest. Als jeugdbeschermer krijg je weinig reflectie. Louise gaf me die wel. Ze was dankbaar voor dat wekelijkse uurtje samen. Ze mocht altijd komen. Dat had haar er mede doorheen gesleept. Ik vond het mooi om zoiets terug te horen, want je doet dit werk juist om het verschil te maken.

Toen kwam de dag dat ik Louises jongere zusje ook bij moeder uit huis moest plaatsen. Dat ging met veel bombarie. Ik kreeg een enorme hengst van moeder. We moesten haar dochter op een crisisplek plaatsen. Later zag moeder kans haar daarvandaan te halen, ook al waren de bezoeken begeleid. Omdat ze haar onttrok aan het wettelijk gezag spoorde de politie haar op en moest ik haar dochter van vijf opnieuw uit haar bedje weghalen.

De situatie rond haar zusje ging wat langs Louise heen. Zij was een stabiel kind. Op haar vijftiende besloot ze dat ze verpleegkundige wilde worden. Vanwege haar spasticiteit wilde ik haar daarvoor behoeden, bang dat ze weer een faal-ervaring zou beleven. Hoe moet je mensen prikken als je rechterhand beperkt is? Maar ze wilde daar niets van horen.

Op haar zestiende escaleerde de situatie in het pleeggezin. Ik hielp haar aan een kamer in een begeleid kamertraject, waar ze leerde zelfstandig te worden. Ze rondde de havo af en ging verpleegkunde doen. Na haar achttiende ging ons contact even door. Toen ze een vriendje kreeg, heb ik haar losgelaten.

Een paar jaar later zocht ze zelf weer contact met me. Sindsdien ontmoeten we elkaar af en toe. Ze heeft een leuke man, een goede baan in het ziekenhuis én twee kinderen. Haar band met haar moeder is hersteld, al is Louise het

verleden niet vergeten. Haar moeder past op de kleinkinderen. Hoe mooi is dat! Als een van mijn pupillen goed is terechtgekomen, ga ik stralen. Dat is het grootste cadeau van dit werk.

Ik gun iedereen een tweede kans om zijn leven weer op te bouwen. Dat is deze moeder gelukt. Haar jongste dochter woont weer bij haar en ze is een echte oma van haar kleinkinderen. Ik wil haar graag weer eens ontmoeten. Binnenkort gaan Louise, haar moeder en ik een bakje doen. Dat doe ik privé en dat doe ik echt alleen voor Louise en haar moeder.”

Kleine man, kom maar

**Natasja de Vries
was groepsleider
op een afdeling
voor jonge kin-
deren bij Jeugd-
hulp Friesland.
Lucien kwam
daar toen hij zes
jaar oud was en
bleef er ruim
twee jaar.**

"Lucien kwam binnen met een tas vol medicijnen voor zijn gedrag. Een tenger ventje van zes, wat gelaten. Ik zag een lief muisje. Aan zijn ogen kon je zien dat hij al veel had meegemaakt. Hij had een moeilijke start gehad bij zijn moeder en was in een pleeggezin geplaatst. Daar was het mis gegaan. Hij werd gebracht door twee enorm verdrietige pleegouders. Lucien ontworchtte het pleeggezin. Ze konden het niet meer aan.

Ik was groepsleider op de crisisafdeling, waar kinderen langer konden blijven als dat nodig was. Lucien ging vrij snel mee in de structuur. Hij ging naar school, draaide muziek op zijn kamer en zat soms bij mij op schoot tv te kijken. Zo kregen we contact. We legden uit dat hij hier lang kwam logeren en vertelden waarom hij hier was. Dat wist hij wel. Hij praatte met een hoge stemmetje: "Ja, want het ging niet goed. Ik was heel vaak boos. Dan ging ik dingen doen die niet mochten."

Lucien begon te wennen en zijn problemen kwamen aan de oppervlakte. Er kwam een kind tevoorschijn met trauma's en angsten. Als hij iets moest wat hij niet wilde of waarvan hij dacht dat hij het niet kon, raakte hij ontregeld. Dan liet hij primair gedrag zien en ging gillen, huilen of schreeuwen. Hij kon de groep verlaten en in zijn nakie terugkomen, helemaal in paniek omdat hij zichzelf niet meer onder controle had. Hij maakte spullen kapot of ging dwangmatig repeterend schelden: "Stommerd, stommerd, stommerd". Net zolang totdat hij moe werd of we hem afleidde.

'JE MOET OPGEWASSEN ZIJN TEGEN HET AFSTOTEN'

Hij werd mijn mentorkind. Kleine man, kom maar, dat gevoel riep hij bij me op. Ik ging voor hem door het vuur. Samen gingen we op zoektocht. De psychiater gaf medicatie waardoor zijn concentratie verbeterde. De therapeut deed veel rondom hechting en trauma. De gezinsvoogd zorgde voor een veilige omgangsregeling. Daar had hij allemaal baat bij.

Ik ging harder strijden toen ik erachter kwam dat zijn school geen rekening hield met de oorzaak van zijn gedrag. Hij haalde er vaak kattenkwaad uit. Op een gegeven moment moest hij in een apart hokje zitten en kreeg hij een eigen lesprogramma om te kijken wat hij aankon. Als hij tien kruisjes had gehaald, mocht hij terug naar de klas. Dat lukte natuurlijk niet. Als je een boek op zijn tafel legde, wilde hij de Donald Duck lezen en dan was er strijd. Op de groep hadden we een manier gevonden daarmee om te gaan. Ok, lees jij de Donald Duck maar, dan lezen we daarna ook mijn boekje. School wilde daar niet in mee. Hij werd geschorst toen hij het brandalarm ingedrukt had en de hele school moest worden ontruimd.

Hij had ook een andere kant. Iedere week werd hij door Jan, onze facilitair medewerker naar therapie gebracht met de auto. Toen Jan jarig was kocht Lucien van zijn zakgeld een pannetje, want Jan kookte soms voor ons. Ook kocht Lucien een blauwe parkeerschijf want: "Als Jan me wegbrengt moet hij parkeren en denkt hij altijd dat de parkeerwachter hem een bon geeft. Dan wordt hij een paniekipt."

Door die puurheid wilde ik dat hij op een goede plek terecht zou komen, een plek waarbij ik het vertrouwen had dat ze hem echt gingen zien. We brachten zijn steunfiguren in kaart: zijn therapeut, zijn pleegmoeder, zijn moeder en ik. Vier vrouwen had hij om zich heen. Samen hebben we gekeken wat hij nodig zou hebben om in een gezinsachtige setting te kunnen leven. Uiteindelijk hebben

we die goeie plek gevonden. Een gezinshuis, een mooie grote boerderij en bij ontzettend lieve mensen met veel ervaring in dit werk.

Ook in dit gezinshuis kreeg hij een terugslag. De psychiater stelde zijn medicatie daarna beter in. De gezinsmoeder investeerde enorm in de hechting en nu gaat het goed. Met de gezinsmoeder heb ik nog contact. Hij woont er ruim drie jaar nu. Het is een pittig mannetje. Hij zit in je hart, dat maakt dat je doorzet. Je moet opgewassen zijn tegen het afstoten.

Ik doe ruim twaalf jaar groepswork. Met een deel van de kinderen gaat het goed. Maar ik zie ook ieder jaar kinderen terugkomen, de zogenoemde draaideurkinderen. Soms zien we ze in de pubertijd weer op de crisisafdeling. Lucien kwam heel jong binnen en had bovengemiddelde heftige problemen. Maar ook met een onveilige hechting ben je niet verloren. Daarin geloof ik en vanuit die overtuiging wil ik blijven werken."

Tot aan het graf

**Marcel Brouwer is
jeugdbeschermer
bij het
Regiecentrum
Bescherming
en Veiligheid in
Friesland. Hij
moest
Mariska acht keer
overplaatsen.**

“Als beginnend gezinsvoogd moest ik in 2006 met een collega twee meisjes uit huis plaatsen. Ik zag een moeder en een stiefvader, emotioneel en gelaten, een meisje-meisje van dertien en een jongensachtig meisje van elf, Mariska. De meisjes gingen frappant genoeg gemakkelijk mee. Ik had Mariska in de auto. Samen reden we over donkere Friese landweggetjes naar een crisispleeggezin. Ze stelde voortdurend vragen, op zoek naar duidelijkheid en veiligheid.

Het was goed dat ze uit huis geplaatst werden. De kinderen lieten heftig gedrag zien, dingen in dieren steken en dergelijke. Moeder en stiefvader waren onmachtig in de opvoeding vooral door hun beperkingen.

Vanuit het crisispleeggezin werden Mariska en haar zusje geplaatst in een behandelsetting voor verwaarloosde kinderen. Ze wekten de indruk dat ze blij waren niet meer thuis te wonen. Als ik kwam vlogen ze me om de hals, wat ongemakkelijk voelde. Aanvankelijk ging het goed. Ze kregen veel aandacht. Mariska ontpopte zich als een goede voetballer tussen de jongens.

Na twee jaar bracht ik Mariska naar een instelling voor jonge kinderen met een lichte verstandelijke beperking in Leeuwarden. Ze zocht voortdurend grenzen op. Dat vond ze grappig en ze kon daar trots over vertellen. Ze somde bij mij altijd eerst op wat niet mocht, maar wat ze wél had gedaan. Het was een berekenende dondersteen.

'DAAR LAG ZE, AL HAAR BOTTEN GEBROKEN, VAST- GEBONDEN OP BED'

In die tijd was er een radioprogramma *Wat zou je doen met een miljoen*. In de auto, op weg naar een volgende plek, fantaseerden we er samen op los wat wij met een miljoen zouden doen. Toch was ook haar droom een gewoon leven met man en kinderen in Friesland.

Toen haar gedrag écht heftig werd, ontkwamen we er niet aan haar gesloten te plaatsen en verder onderzoek te doen naar trauma's en persoonlijkheidsstoornissen. Ze gedroeg zich steeds gekker, deed dingen met messen en liep weg. Er ging een dreiging van haar uit en de liefde voor zichzelf werd minder.

Voor de vierde keer moest ik haar wegbrengen, dit keer naar Groningen. Veertien jaar was ze. Bij de gesloten jeugdzorginstelling werd ze gevisiteerd. Dat vond ik zo denigrerend. Ik voelde me verdrietig en onmachtig. Ik zag haar steeds verder wegzinken. Van de gesloten jeugdzorg bracht ik haar later naar de gesloten jeugdpsychiatrie in Almelo. Daar deden ze ontzettend hun best, maar Mariska gleed verder af en kreeg de diagnose McDD (Multiple complex Development Disorder). Ze sloopte televisies die achter glasplaten vastzaten om zichzelf te krassen met onderdelen. Soms droeg ze dwangbuisachtige constructies. Op de volgende plek in de Achterhoek werd ze dikker door de medicatie. Door de afstand en het onbegrip voor haar gedrag kwamen haar ouders nauwelijks meer langs. Ze was niet meer het stoere meisje, maar een ongrijpbaar psychiatrisch geval.

Na haar overplaatsing naar Capelle aan de IJssel werd Mariska wat opener. De setting paste beter, ze werd minder beperkt in vrijheden en was goed ingesteld op medicatie. Er kwam een periode van relatieve rust en ze vertelde me dat ze graag terug naar Friesland wilde. Toch deed ze juist toen die suïcidepoging. Zestien jaar was ze toen ze van een parkeerdek sprong.

Ik zocht haar een week later op in het ziekenhuis. Ik was de eerste die op bezoek kwam. Daar lag ze, al haar botten gebroken, een opgezwollen hoofd, vastgebonden op bed. Ik had een knuffelbeertje meegenomen, zodat ze iets kon voelen. Ze vroeg me haar te verzorgen en haar ogen af te deppen. Ze kon het opbrengen daar dankbaar voor te zijn.

Ze krabbelde weer op. Net na haar achttiende kwam ze terug naar Friesland. Haar achtste plek, die ik voor de beëindiging van de ondertoezichtstelling nog in gang had gezet. Daar bezocht ik haar een maand later. Ook hier was ik de eerste. Direct was er weer die zwarte humor:

"Zie je die trap daar? Daar kan ik ook afspringen."

"Dat heb je al eens geprobeerd. Moeten we samen niet wat anders bedenken?"

Dat was onze laatste ontmoeting.

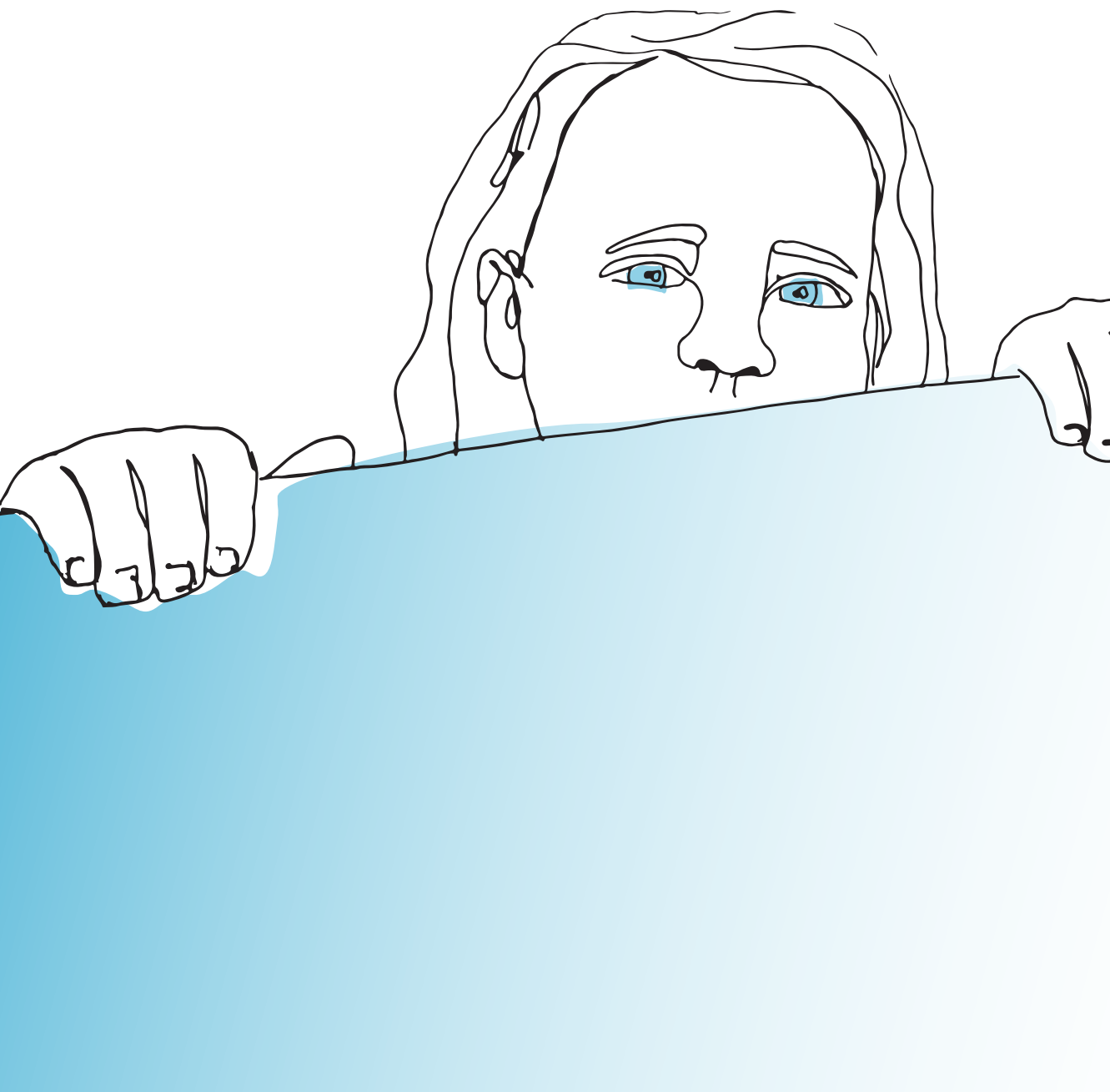
Een klein jaar later kreeg ik het bericht dat ze was overleden. Ze had drugs gebruikt. Mijn eerste gedachte was een overdosis, ergens kon ik dat begrijpen. Mijn aanname bleek fout. Ze had verkering gekregen. Ze had geluk gezocht en aandacht en warmte gevonden. Met haar vriendje heeft ze wat cocaïne gebruikt. Dat is totaal verkeerd gevallen. Haar lichaam kon het niet aan. Ze is ziek geworden en heeft vermoedelijk een hartaanval gehad.

De pastoor belde me. Hij vroeg me of ik iets kon vertellen over Mariska's leven. Er was niemand anders die dat kon. Ik heb verteld over haar donkere humor die haar er altijd bovenop hielp en over wat ze zou doen met een miljoen.

Op de begrafenis waren hooguit tien mensen. Ik ben achterin gaan zitten met een collega, want dit soort dingen moet je nooit alleen doen. Je zit er als gezinsvoogd, maar je bent ook gewoon mens. Het hele verhaal ging door me heen. Wat een arm kind, wat een arme familie. Wat hebben we samen veel meegemaakt.

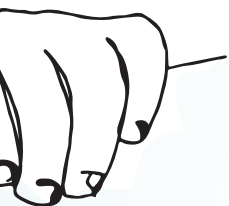
Een collega had me ooit over secundaire traumatisering verteld. Eerder wuifde ik dat weg, maar toen begreep ik het. Door ons werk bouw je steeds weer stukjes trauma op. Die moet je niet wegpoetsen, want anders gaat het ten koste van je gezondheid."

In het binnenste schilletje

John Jacobs is jongerenwerker bij Juzt in Noord-Brabant. Stefano zat bij hem op de groep en werd zijn pleegzoon.

"Stefano kwam op mijn groep op 4 februari 1999. Ik herinner me een guitig, blond koppie. De meeste kinderen komen timide of verdrietig binnen. Stefano voelde zich meteen thuis, dus gingen de belletjes rinkelen omdat het betekende dat hij al hulpverlening gewend was.

Als gewetensbezwaarde was ik in de jeugdzorg beland en deed hier mijn vervangende dienstplicht. Ik was twintig jaar en kwam uit een veilig nest. In de instelling kwamen kinderen die op hun achtste al een hoop ellende hadden meegemaakt. Dat kwam bij mij binnen. Al snel merkte ik dat ik in dit werk kapot zou gaan als ik me niet zou beschermen.

Ik vertel altijd dat ik twee schilletjes om mijn hart heb. In het buitenste schilletje mag iedereen komen. Het tweede schilletje is van mezelf en mijn naasten. Ik heb geleerd de kinderen op de groep daar niet toe te laten. Tot dat kleine, blonde monster mijn leven binnenkwam.

Stefano kon niet meer naar huis. Zijn moeder was drugsverslaafd. Vanaf zijn vierde zwierf hij veel op straat. Op zijn vijfde zat hij al bij Halt omdat hij misbruikt werd door een jeugdbende. Hij had in pleeggezinnen gewoond en was weer teruggeplaatst naar huis. Toen duidelijk werd dat het thuis niet meer ging, belandde hij bij ons.

Stefano was alle weekenden en vakanties op de groep. Ik zie hem nog staan met zijn koppie over het hekje: "Mama komt heus wel." Maar mama kwam niet. In het verleden werd oogluikend toegestaan dat we kinderen tijdens de kerst meenamen naar huis. Zo kwam

'WIJ ZIJN NIET MEER DE OUDERS DIE ALLES OPLOSSEN'

Stefano voor het eerst bij ons thuis en leerde mijn man Arno hem kennen.

In diezelfde periode kwam de relatie met mijn man in een nieuwe fase omdat hij regelmatig ging werken. We kregen het over kinderen. Ik heb er negen op de groep, zei ik altijd. Maar Arno wilde iets doorgeven, vader zijn.

Omdat er geen pleeggezin kwam voor Stefano moest hij overgeplaatst worden naar een leefgroep. Samen met een collega bracht ik hem weg. Het was hartverscheurend, hij klampte zich aan mij vast. Ik moest me losmaken en reed overstuur weg. Om de hoek jankte ik alles bij elkaar.

"Als wij dan toch een pleegkind willen dan weet ik er nog wel een", zei ik later tegen Arno. Samen besloten we voor Stefano te gaan. We moesten veel regelen, ook met mijn werk, omdat het eigenlijk niet is toegestaan. Toen alles eindelijk rond was, wilden wij het Stefano zelf vertellen, maar de voogd wilde hem de kans geven nee te zeggen. Dat begreep ik. Zij ging de kamer binnen. In *no-time* vloog de deur open en sprong Stefano in onze armen. Dat was een euforisch moment.

Stefano was elf jaar toen hij bij ons kwam wonen. Opeens stond ik aan de andere kant van de jeugdzorg. In de acht jaar dat hij bij ons woonde, passeerden vijftien pleegzorgwerkers en vier voogden de revue. Het was een zware tijd. Stefano koos altijd zijn eigen pad, ging liegen, bedriegen en stelen. We hadden veel ruzie, maar hem deed dat nooit zoveel.

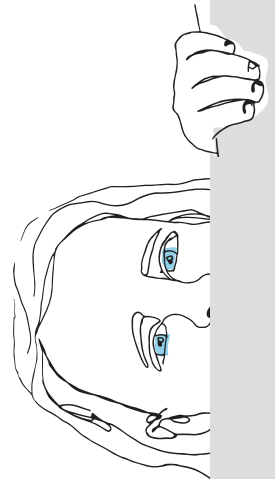
Ik ging twijfelen over pleegzorg voor kinderen met hechtingsproblemen. Ik heb veel met deze jongeren gewerkt in groepen en vaak werkt dat als een tierelier. Er is nabijheid en er is afstand. Kun je een gezin dit wel aandoen?

Ik ging twijfelen aan mijn vaderschap. Het kostte bijna onze relatie want Arno trok eerder

een streep dan ik. Toen we net weer Stefano's schulden afgelost hadden, knalde hij in een geleende auto met een dronken kop tegen een aantal auto's. Een hartsvriendin drukte mij met de neus op de feiten: "Waar ben je mee bezig? Straks ben je je pleegzoon én je partner kwijt?" Toen besloot ik Stefano niet meer met dit soort problemen te helpen. Dat was rond zijn 23ste, hij woonde toen al een tijdje niet meer bij ons.

Stefano is een slimme gast, hij haalde zijn mbo-opleiding. Hij kan praten als Brugman en kan heel sociaal zijn, maar hij kwam altijd in de problemen. Schulden, dakloos, teveel gokken. Nu is hij 28 jaar en leidt zijn eigen leven. Er is al veel veranderd. Hij is ouder en wijzer geworden en pakt zaken tegenwoordig beter aan. Wij zijn niet meer de ouders die alles oplossen. We geven hem gezelligheid, warmte, advies en een schouder om op uit te huilen. Arno en ik zijn de stabiele factor in zijn leven. Pas vroegen we aan Stefano of hij het over zou doen, op deze manier. "Ja, want jullie zijn mijn ouders", zei hij.

Of ik het over zou doen? Ik had eerder grenzen moeten stellen, maar zeg toch volmondig ja. Ik heb een zoon! Ik geniet van hem. Ik vind het heerlijk als hij komt. Die gozer zit in mijn hart."

Denk niet zwart-wit

Nely Barendregt begeleidt tienermoeders bij Timon in Rotterdam. Kimberly ging deze blanke mevrouw vertrouwen.

“Het was een warme, benauwde dag toen ik Kimberly voor het eerst zag. In juli 2018 kwam ze met haar dochtertje wonen op een van de locaties van Timon in Rotterdam waar wij tienermoeders begeleiden. Kimberly was net zeventien, haar dochtertje twee. Al haar spullen stonden in de kamer. Het was veel te veel. Kimberly had totaal geen overzicht en had een afkeer van hulpverleners. Later legde ze uit waar die afkeer vandaan kwam:

“Blanke mensen vinden ons niet goed en willen onze kinderen afpakken.” Ze voelde zich minder omdat ze donker was.

Kimberly had een turbulent leven achter zich. Haar moeder was in Rotterdam opgegroeid, maar leefde sinds 2016 op Curaçao. Kimberley had in de gesloten jeugdzorg gezeten en was in die tijd zwanger geraakt. Ze was op Curaçao bevallen, maar was teruggekomen naar Nederland om hier haar leven op te bouwen. Ze had rondgezworven en was bij een zorginstelling beland totdat er bij ons een plek kwam. Timon helpt tienermoeders met huisvesting en het moederschap. We begeleiden bij financiën, indicaties en onderwijs en we ondersteunen bij de opvoeding.

Tot 2013 werkte ik in het bedrijfsleven. Ik wist wel veel van de zorg omdat ik ruim dertig jaar mentor en bewindvoerder was van twee zussen. In 2018 kwam ik bij Timon. Kimberly was een van mijn eerste cliënten. Ze zette die dag haar spullen in haar woning bij Timon en daarna ging ze met haar dochtertje naar haar zus in Brabant. Wekenlang liet ze niets van zich horen, maar ik ben een terriër. Met

'SOMS MOET JE BUITEN DE LIJNTJES KLEUREN'

alleen een straatnaam en de achternaam van haar zwager zocht ik haar op. Ik liep alle naambordjes langs en zo vond ik Kimberly en haar dochtertje terug.

Kimberly vertelde dat ze niet in de toegewezen woning in Rotterdam kon blijven omdat zij en haar vriend eerder lastig gevallen waren in deze buurt. Ik betwijfelde of het waar was, maar al snel werd besloten dat ze elders een appartementje zou krijgen. Haar spulletjes moesten tijdelijk worden opgeslagen totdat die plek vrijkwam. Uit haar netwerk wilde niemand haar meer helpen verhuizen. Ik regelde een aanhanger, huurde een opslagruimte en met een paar man uit de nachtopvang verhuisden we de boel. Kimberly vond het heel speciaal dat ik dit voor haar deed. Sinds die dag vertrouwde ze me.

Ik begeleidde haar intensief en daarbij was ik altijd supereerlijk. Begin dit jaar wilde ze iets bespreken, maar ze wist niet goed hoe. Ze bleek weer zwanger. Ik vroeg of ze blij was en of ik haar mocht feliciteren. Dat was niet zo. Ze wilde een abortus. In principe ben ik tegen abortus, maar vaak zie ik dat er meer problemen komen als de zwangerschap doorgezet wordt. Dus ik steunde haar. Later zei ze: "U werd niet boos en gaf geen oordeel, dat vond ik fijn."

Kimberly en haar vriend woonden toen samen met haar ene dochtertje. Regelmatig kwam de politie aan de deur vanwege geluidsoverlast of ruzies. Er lagen twee meldingen bij Veilig Thuis omdat haar dochtertje getuige was van het geweld. Toen de situatie precair werd, regelde ik via een fonds een ticket en een paspoort zodat de kleine naar Kimberly's moeder in Curaçao kon. We waren net op tijd op Schiphol, want ze moest die ochtend nog het paspoort ophalen. Dat had ze niet tijdig geregeld. En ze moest ook nog even nepwimpers kopen.

Aanvankelijk kwam er rust, maar haar vriend bleef komen en ging steeds meer drinken waardoor er weer veel ruzie was. Uiteindelijk zette de woningstichting haar uit huis en moesten we weer alles opslaan. Soms moet je buiten de lijntjes kleuren. Dat heb ik gedaan bij Kimberly.

Inmiddels is de kleine weer in Nederland. Kimberly's moeder blijft hier wonen zodat ze beter voor haar dochter en kleindochter kan zorgen. Dat geeft veiligheid.

Pas geleden is Kimberly achttien jaar geworden en ze vroeg of ik haar nog wilde blijven begeleiden. Mijn manager is akkoord gegaan, want als we haar nu loslaten, gaat het zeker fout. Daar is ze dolblij mee. Ik heb gezegd dat ik blijf, maar dat ik niet meer alle shit ga oplossen."

Volgens het boekje

Annechien Witteveen werkt bij Samen Veilig Midden-Nederland in Utrecht. Ze was ongeveer een half jaar jeugdbeschermer van Marco.

"Ik denk dat het september 2012 was. Vanuit Amersfoort fietste ik naar Baarn waar Marco met zijn vader woonde. Er was sprake van een ondertoezichtstelling. In het dossier had ik gelezen dat de vader ongeneeslijk ziek was.

Vader Nico deed open. Een stoere vent met een muts op en een kapotte trui aan. Marco zat op de bank. Een verlegen, mager jochie met een oversized hoodie. Hij was elf jaar en

zat in groep acht. Het gesprek begon aftastend, maar kwam snel op gang. Ze vertelden over scouting. Op een gegeven moment liet ik mijn netheid wat varen. *Jeetje wat kut*, flapte ik eruit. Nico en Marco vertelden later dat ze juist hierdoor dachten: met Annechien komen we verder.

We moesten afspraken maken over de omgangsregeling tussen Marco en zijn moeder. Moeder had een problematische jeugd gehad en dronk. Marco sprak met geen kwaad woord over haar, maar vertelde wel dat het daar niet fijn was. Zijn moeder was onvoorspelbaar. Zo had ze een keer de buitendeur op slot gedaan waardoor Marco niet weg kon, terwijl hij wel weg wilde. Na de scheiding had Marco een tijdje bij haar gewoond, maar Nico en Marco hadden samen besloten dat Marco nooit meer terug zou gaan.

Ik was onder de indruk van de sterke band tussen vader en zoon. Nico wilde beslist geen hulp in huis en er was een soort armoede in het gezin waar ik mijn vinger niet op kon leggen. Ik stond voor

'IK BEN NIET ZO ZAKELIJK. IK WERK MET HART EN ZIEL'

een dilemma: mocht ik een kind alleen laten wonen bij zijn ongeneeslijk zieke vader? Wat als Marco zijn vader dood zou vinden? Toch besloot ik dat Marco bij zijn vader mocht blijven. Ik wilde een kind met zo'n goede band niet uit huis plaatsen. Moeder was een schat, maar ernstig beschadigd. Ze deed voortdurend een appèl op Marco om terug te komen, maar dat wilde en kon hij niet. Het was niet veilig bij haar. Hij wilde niet eens op bezoek in haar huis. Er was daar teveel gebeurd.

Praten over Nico's ziekte was heftig, maar we konden er niet omheen. Volgens Nico zou hij niet in een keer dood neervallen. En er was een boekje. Daarin stond wie er gebeld moest worden als er hulp moest komen. Bovenaan stond de naam van een goede vriend, Marco wist dat hij die als eerste moest bellen. Met mijn verstand wist ik dat dat niet genoeg was, maar wat kon ik?

Ze vertelden ook dat ze via de scouting een aardig gezin ontmoet hadden. Nico en Marco waren uitgenodigd om daar kerst te vieren. Ze wilden dit gezin vragen of Marco bij hen kon wonen als Nico er niet meer zou zijn. Ik sprak af dat zij deze vraag tijdens de kerst zouden bespreken. Derde kerstdag zou ik daar ook naartoe komen om er verder over te praten.

Op het station wachtte Marco me op met een bord: *Welkom Annechien*. We lunchten in een huis vol kerstfrivoliteiten. Het gezin had zich over Marco en Nico ontfermd. Een warm bed, lekker eten, spelletjes. Maar ik kwam niet voor niets, dus keek ik Nico aan na de lunch. Hij nam het woord: "Jullie weten dat ik ziek ben. Ik zou willen dat jullie voor Marco zorgen als ik er niet meer ben."

Het echtpaar keek elkaar even aan en gaf direct antwoord: "Tuurlijk. Geen probleem. Gaan we doen." Ik gaf ze de kans na te denken en vertelde dat er een moeder in beeld was met problematiek. Dat was geen reden af te zien van hun besluit. In de trein terug kwam de

gedachte in me op dat Nico het leven nu kon loslaten.

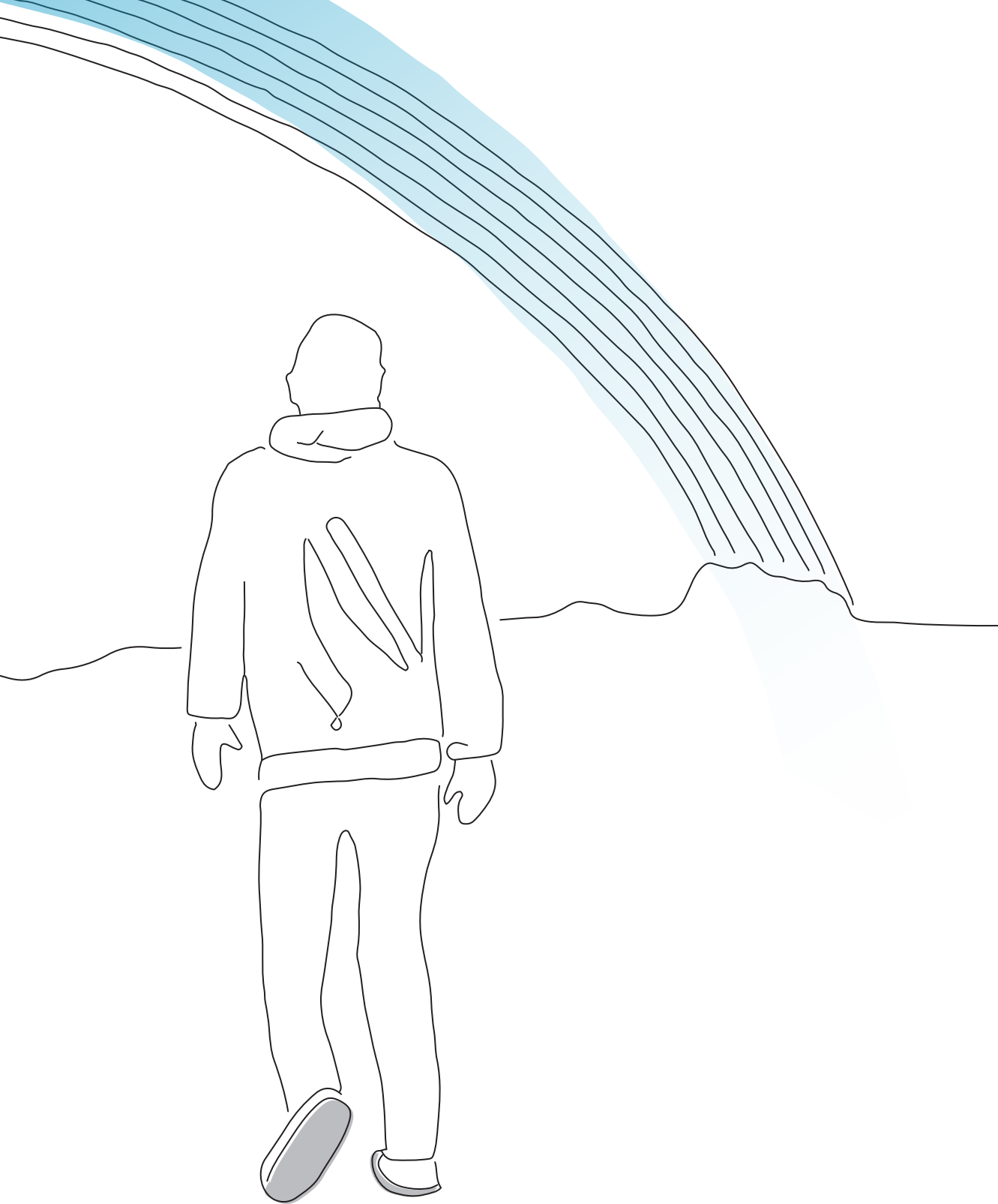
Vier weken later kreeg ik het ineens onwijs koud. Tegen mijn collega zei ik: ik denk dat Nico aan het sterven is. Ik schudde de gedachte als onzin van me af. Toen ging mijn mobieltje. Nico's vriend hing huilend aan de telefoon en vertelde dat Nico was overleden. Mijn naam stond als tweede in het boekje. In het ziekenhuis vertelden we samen aan Marco dat zijn vader was overleden. Daarna belde ik de pleegouders. Ze kwamen direct en ontfermden zich over hem. Ze regelden zelfs de uitvaart.

Ik ging nog een paar keer naar het pleeggezin. Marco kwam snel aan in gewicht, kwam tot rust en ging beter presteren op school. Er was ook ruimte voor verdriet. Ik vertelde hem dat ik de ondertoezichtstelling moest overdragen aan iemand uit de provincie waar hij nu woonde, maar dat hij me altijd mocht opzoeken. Een half jaar later kwam er een vriendschapsverzoek via Facebook. Sindsdien liken we soms elkaars berichten.

Achteraf bleek dat Marco bij zijn vader te weinig eten had gekregen en op een te kleine matras sliep. Op de dag dat Nico overleed, had Marco hem doodziek aangetroffen en die vriend moeten bellen. Ik had Marco opgezadeld met een verantwoordelijkheid die niet paste bij zijn leeftijd. Had ik hem beter moeten beschermen?

Van dit soort dilemma's kan ik wakker liggen. Het antwoord weet ik niet. Wel weet ik dat mijn liefde voor kwetsbare mensen zoals Marco en Nico groot is. Ik ben niet zo zakelijk. Ik werk met hart en ziel. Dat is de enige manier waarop ik het kan."

Alle kleuren van de regenboog

Rudy van Gorkum begeleidt alleenstaande minderjarige vluchtelingen bij Sterk Huis in Midden-Brabant. Achter het machogedrag van de gevluchte Hamza zat een heel verhaal.

"Ik had een slaapdienst. Hamza was nieuw op de groep. Uit het dossier van het asielzoekerscentrum wist ik dat Hamza moslim was, uit oorlogsgebied kwam en dat zijn ouders waren vermoord. In het dossier stond verder dat hij pittig kon zijn en vaak haantje de voorste was. Die informatie neem ik meestal met een korreltje zout, want ik gun jongeren een nieuwe start.

Jongeren moeten om elf uur naar hun kamer. Daar wees ik ze die avond op. De sfeer op de groep was opgefokt. Opeens stond er een hele brutale Hamza tegenover me, niet

aan te sturen. Ik ben vrij groot. Als ik ga staan heb ik een natuurlijk overwicht. Ik ben geen zeikerd, maar als ik een grens stel is dat bijna altijd voldoende. De anderen gingen wel naar hun kamer, Hamza niet. Die eerste avond heb ik hem direct een flinke uitbrander gegeven.

De meeste jongeren kijken in het begin de kat uit de boom. Hamza zette meteen een persoonlijkheid neer: dit ben ik en hiermee heb je te dealen. Hij was bij veel incidenten betrokken. Vechtpartijtjes, ruzie met de buurman, ruzie over de televisiezender. Op school gebeurde hetzelfde. Hij luisterde niet naar docenten, liep de klas uit wanneer hij er zin in had. Na enkele maanden werd hij geschorst, hij had het brandalarm aangezet. Machogedrag, soms clownesk.

Na een tijdje zagen we Hamza veranderen. Hij trok zich terug, werd stiller, ging niet meer op stap en sloot hij zich op in huis. In de

'ALS HIJ ME NODIG HEEFT, WEET HIJ ME TE VINDEN'

zomer sprak hij met zijn voogd over zijn grote geheim. Hij worstelde met zijn geaardheid en was doodsbang. Zijn voogd vroeg hem welke mentor hij hierover in vertrouwen zou willen nemen. Hij koos mij. Het raakte me. Ik kom uit een dorp en moest ook ooit uit de kast komen. Tegelijkertijd besepte ik hoe zwaar het voor hem moest zijn. Hij komt uit een cultuur waar jongens die op jongens vallen van iets hoogs afgegooid worden en doodgaan. Dat was zijn referentiekader.

Ik heb Hamza nooit verteld dat ik homo ben, maar we hebben veel gepraat. Ik kon hem meegeven dat Nederland anders denkt over homoseksualiteit, dat hij zich hier veilig kan voelen en zichzelf mag zijn. Ik kon wijzen op clubs en organisaties die opkomen voor homobelangen. Hij voelde zich gehoord en opgelucht. Er kwam een lichtpuntje in zijn leven. Hij was nog niet blij, maar kreeg langzamerhand perspectief. Hij werd relaxter en zat minder met zichzelf in de knoop, al bleven er onderwerpen waar hij mee zat: "Hoe moet ik aan een kind komen? Hoe kan ik een gezin stichten?"

Hamza ging voor zichzelf vechten. De kracht die in zijn opstandigheid zat, zette hij voortaan in om zijn eigen leven vorm te geven. Als jongeren achttien jaar worden, moeten ze weg bij ons. In Tilburg had hij recht op huisvesting. Maar in Tilburg zou hij nooit zichzelf kunnen zijn, vreesde hij. Hij was bekend bij teveel jongeren en zou als moslim nooit kunnen uitkomen voor zijn geaardheid.

Het vinden van een veilige woonplek werd een lange zoektocht. Ik nam hem mee naar Secret Garden in Amsterdam, een stichting die zich onder andere inzet voor homoseksuele moslimvluchtelingen. Lieve mensen daar, maar Hamza voelde zich doodsbang in de drukte van de hoofdstad.

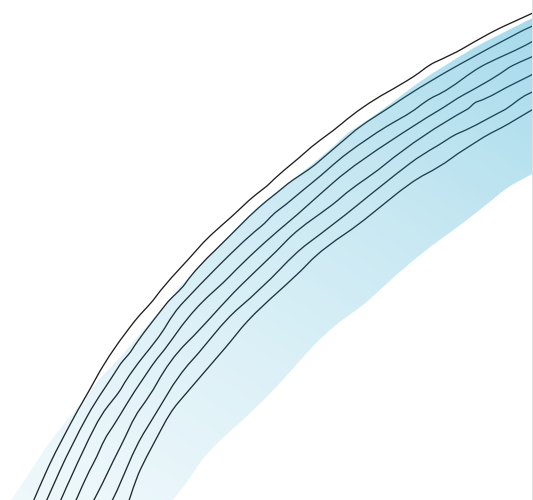
Ik bespaar je alle bureaucratische en juridische

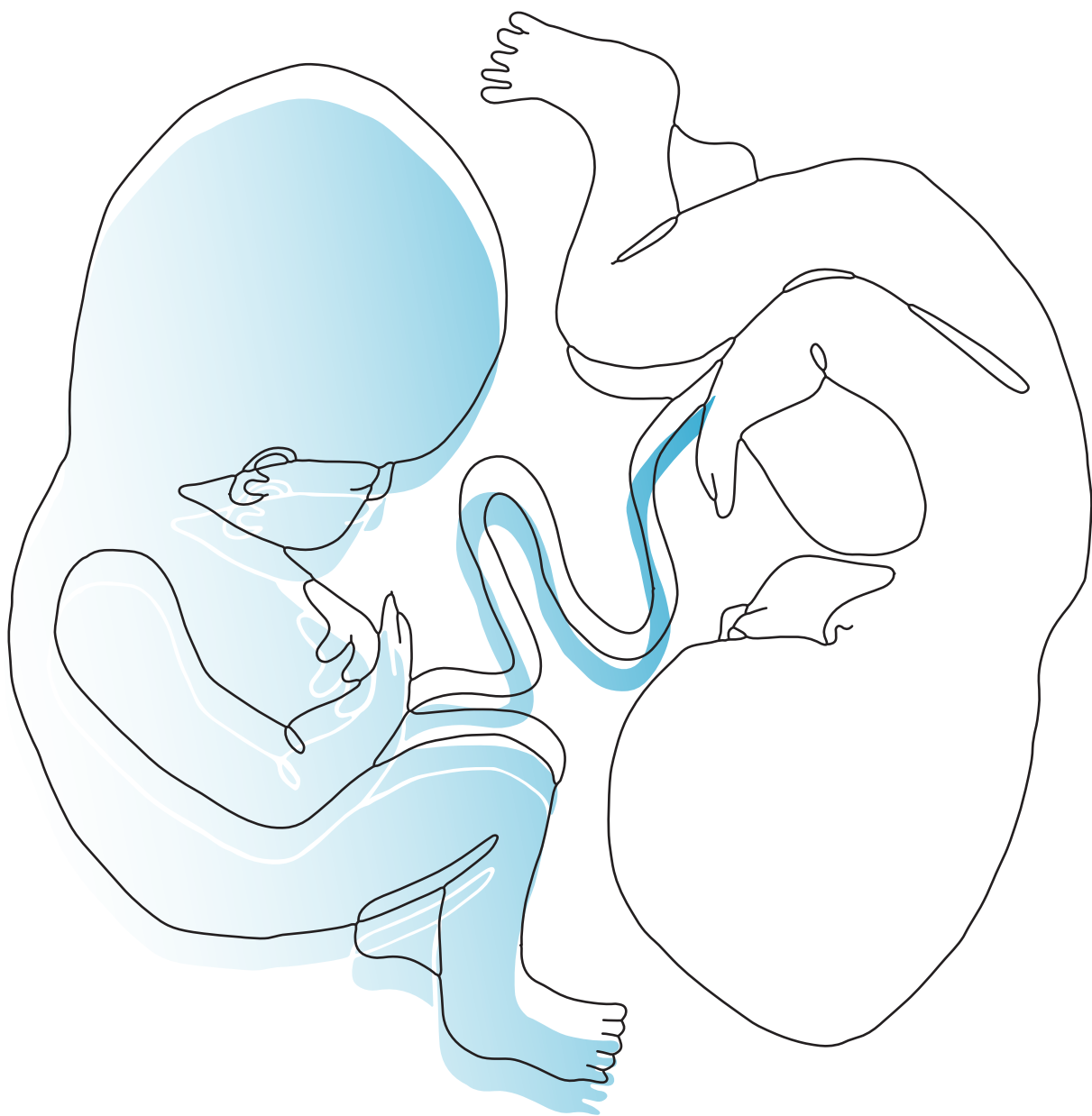
regelgeving rond taakstelling, onderwijs, voogdij enzovoort. Toen alles opties op niets uitliepen, dreigde voor hem de daklozenopvang. Uiteindelijk stapte Hamza zelf naar het juridisch loket. De advocaat zag nog één mogelijkheid: terug naar het asielzoekerscentrum en vandaaruit proberen naar een andere stad te gaan waar hij een nieuwe start kon maken. Het COA had wettelijk gezien een taak, dus schreef Hamza een brief.

Hamza moest weken wachten op antwoord. Uiteindelijk kreeg hij positief nieuws. Hij kon naar het AZC in de stad die hij wilde. Anderhalve maand later had hij een appartementje en ging hij weer naar school. Geweldig!

Anderhalf jaar geleden sprak ik Hamza voor het laatst. Ik zag een jongen die beter in zijn vel zat. Via via hoor ik af en toe wat over hem. Hij is er nog niet en heeft nog een hele weg te gaan, maar zolang ik niets rechtstreeks van hem hoor gaat het nog goed. Als hij me nodig heeft, weet hij me te vinden.

Toen duidelijk werd dat Hamza worstelde met zijn geaardheid vielen alle puzzelstukjes op zijn plek. Zijn machogedrag kwam voort uit de worsteling met zichzelf. Ik heb bij homobelangenorganisaties gewerkt en nota bene een training geschreven voor onderwijs- en zorginstellingen over het herkennen van signalen bij jonge LHBT-ers. Dat wij als hulpverleners alle signalen gemist hebben, is voor mij de grootste eyeopener geweest."

Léven

**Clarine Corstens
werkt bij de
Bascule in
Amsterdam.
Tineke was een
van de meiden
die daar naar de
dagbehandeling
kwam. Tineke
kreeg een
miskraam toen
Clarine zelf
zwanger was.**

"Twaalf jaar geleden werkte ik als sociotherapeut op de dagbehandeling. Daar zaten grofweg twee groepen. De eerste groep bestond uit meiden met angst- en dwangstoornissen. Die waren wat onzichtbaar en vaak heel precies in hun uiterlijk en kleding. Tineke hoorde bij de meiden van de 'andere' groep met emotieregulatiestoornissen. Zij hadden meestal een gewaagd uiterlijk en waren duister gekleed met haren geverfd in harde kleuren. Mij raakte het dat Tineke nauwelijks familie had. Ze leek alleen op de wereld. Ze was piepjong, veertien of vijftien jaar. Toen ze bij ons in behandeling kwam, verbleef ze op een crisisplek omdat het in haar pleeggezin

niet goed was gegaan. Haar familie woonde aan de andere kant van het land. Tineke kwam lief en aardig over en had het goede met iedereen voor, behalve als ze zich heel ellendig voelde.

Op de groep werkten we met dialectische gedragstherapie. De jongeren kregen gesprekken en trainingen, gericht op het minder destructief inrichten van hun leven. Iedere cliënt had een individueel behandelaar. Daarnaast waren er therapeuten zoals ik, die het groepswerk deden.

Tineke wilde gezien worden. Ze wilde meedoen en aan de slag met haar problemen. Dat maakte haar aibaar. Maar ze had ook ellendige momenten waarin ze zichzelf beschadigde en moeilijk te bereiken was.

'ALS PROFESSIONAL NEEM JE GEVOEL EN JE KWETSBAARHEID MEE IN HET CONTACT'

Tineke wilde een band aangaan, maar worstelde met grenzen, zoals veel meiden met dergelijke problemen. Ze kunnen geen middenweg vinden. Als een vriendin iets onaardigs zegt, beëindigen ze de vriendschap. Vinden ze iemand aardig, dan staan ze dagelijks op de stoep. We leerden ze de grijstinten op dit speelveld. Tineke testte mijn collega's en mij voortdurend. *Mag ik dichtbij komen? Nog wat dichterbij? En wat doe je als ik je afwijs?* Dat gebeurde doorlopend en het was vaak best een worsteling voor mij, al had ik redelijk in de vingers hoe hiermee om te gaan.

Dat veranderde toen ik in verwachting raakte. Tineke was in diezelfde periode zwanger, alleen kreeg zij een miskraam in de dertiende week. In mijn herinnering zocht ze mij in die tijd extra veel op.

Door mijn zwangerschap kwam ik dichterbij mijn gevoel. Meer dan daarvoor raakte het mij dat Tineke zo alleen was. Mijn professionele kant raakte verder weg. Ik wist dat ik mijn privéadres niet moest geven, maar ze vroeg zo duidelijk dichtbij te mogen zijn. De zwangerschap leek een levenslijn voor haar. Als je tegelijkertijd dezelfde ingrijpende levensgebeurtenis meemaakt, is het vanzelfsprekend dat je levenslang verbonden blijft. Dat gegeven gaf haar houvast, zo leek het.

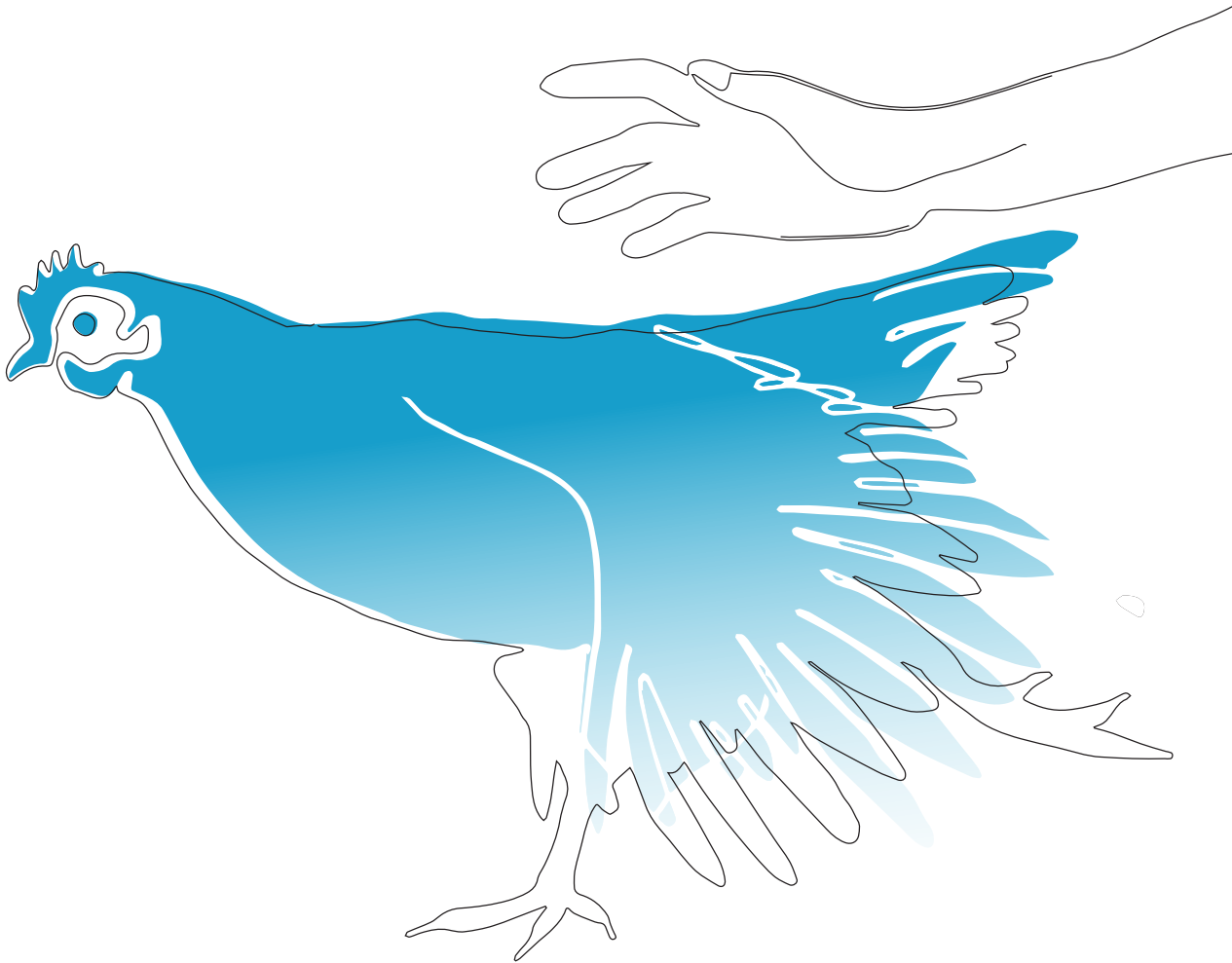
Er kwamen ook vragen uit het team. Was Tineke wel zwanger geweest? Was het niet erg toevallig? Tineke was wat fors, dus een eventuele zwangerschap was niet goed zichtbaar. Haar vroege miskraam versterkte het gevoel dat de zwangerschap verzonnen was, maar wat zich vooral aan mij opdrong was het verdriet omdat ze zo intens verlangde naar verbinding en perspectief. In het team werd breed gedragen dat waarheidsvinding niet belangrijk was, we hadden geen behoefte het verdacht te maken. De vraag was vooral

hoe wij haar verder konden stutten en steunen. Ik was ergens ook hoopvol. In ellendige periodes kon ze depressief en uit contact zijn, nu gaf ze aan dat ze écht verbinding wilde.

Tineke had een diepe verlatingsangst en kampte met trauma's. Na de dagbehandeling ging ze nog enkele jaren naar de polikliniek. Af en toe zag ik haar nog, we hielden een lijntje. Na de oproep voor dit boek heb ik contact gezocht met Tineke omdat ik heel graag haar kant van het verhaal wilde horen. Tineke is 27 jaar nu en heeft een goed evenwicht gevonden in haar leven. Haar zwangerschap was niet verzonnen. Om haar miskraam kan ze nog steeds verdriet voelen. Toch vindt ze het achteraf bezien beter dat het zo gelopen is. Er speelden grote dingen in haar jonge leven, een baby had veel van haar gevraagd. Door de zwangerschap ging ze haar problemen wat relativeren en was ze niet meer suïcidaal. Het had haar een perspectief gegeven.

Voor mij gaat het verhaal van Tineke vooral om verbinding. Als professional neem je jezelf, je gevoel en je kwetsbaarheid mee in het contact. Alleen dan maak je oprecht verbinding. Voorwaarde voor herstel is dat je als professional echt de relatie met je cliënt aangaat. Vooral door Tineke ben ik dat gaan inzien."

Veerkracht

Esther Peskens werkt bij Xonar in Limburg. Ze begeleidt minderjarige vreemdelingen bij wie vermoed wordt dat er mensenhandel in het spel is. Salieu was haar eerste mentorkind.

"Salieu kwam in de zomer 2017, zeventien jaar oud, zonder spullen bij ons. Hij had niet eens een tas bij zich. Ik werkte sinds twee weken op deze locatie. Hier verblijven minderjarige vreemdelingen die bescherming nodig hebben omdat mensenhandel in het spel zou kunnen zijn. Bij mensensmokkel wordt iemand geholpen bij de oversteek. Bij mensenhandel is sprake van uitbuiting, zoals gedwongen werken in de seks- of drugsindustrie.

Het leven van Salieu bestond uit tragedie op tragedie. Uit zijn dossier begreep ik dat hij in zijn dorp neergeschoten was. Tijdens zijn vlucht was Salieu slachtoffer geworden van mensen met slechte bedoelingen, hij belandde in uitbuitingssituaties waar hij opnieuw bruto geweld ervoer.

Salieu kwam totaal apathisch binnen en kon uren op de bank met holle blik voor zich uit staren. Als je in zijn ogen keek, zag je niemand. Sommige collega's schrokken hiervan, ik niet, misschien door mijn therapeutische achtergrond. Ik werd zijn mentor.

De eerste weken waren mega-indrukwekkend, voor hem en voor mij. Salieu kwam uit een piepklein dorp. Hij schrok van alles, zelfs van het vuur uit een aansteker. Toen hij gebaarde dat hij zijn kleren wilde wassen, bracht ik hem naar de wasmachine. Gebiologeerd draaide hij met zijn hoofd de rondjes mee, tot de wasmachine klaar was. De roltrap in de stad vond hij gevaarlijk. Soms trof ik hem op blote

'DOOR SALIEU HEB IK GELEERD HOE HELEND MENSELIJK CONTACT IS'

voeten aan tussen de bomen van het parkje in de buurt, alsof hij aarde moest voelen. Vanuit ons perspectief was hij wereldvreemd, pas later ontdekte ik zijn kennis en wijsheid.

Salieu kreeg vanaf het begin traumabehandeling. Wij leerden oefeningen om hem in het hier en nu te brengen als hij dissocieerde. Van het ene op andere moment kon hij flauwvallen en moesten we hem naar de realiteit halen, bijvoorbeeld door een *coolpack* tegen zijn gezicht te houden. Zijn lijf stond voortdurend in overlevingsstand. Tijdens een herbeleving, sprong hij op mijn schoot omdat hij bang was dat iemand achter hem aankwam. Daar kon hij zich later niets meer van herinneren.

In de eerste maanden had hij geen ruimte om een relatie met mij aan te gaan. Ik deed volgens hem alles alleen maar voor geld. Na verloop van tijd ontspande hij, kwam er wat rust in zijn lijf en ging het op school beter. Toen hij de eerste keer sneeuw zag, huppelde hij in een veel te grote broek als een lammetje naar buiten. Het was de eerste keer dat ik hem helemaal ontspannen zag.

Aarzelend begon hij me toe te laten: "Ik vertrouw je wel met mijn hart, maar niet met mijn hoofd", zei hij. Er kwam leven in zijn ogen. Hij was met muziek bezig, ging zich beter kleden en werd een puber zoals je die wil zien. Toch bleef hij anders dan de jongeren op de groep. Zo was hij niet bezig met gadgets of social media en in tegenstelling tot de meeste jongeren had hij helemaal geen contact met familie of landgenoten hier of daar.

Tijdens onze wandelingen vertelde hij graag over de mooie dingen uit zijn leven in Afrika. In zijn dorp werd gekookt op een open vuur in een gat in de grond. Hij kon kippen vangen met zijn handen en de huizen waarin ze daar woonden waren van klei, riet en koeienmest gemaakt. Over zijn traumatische ervaringen

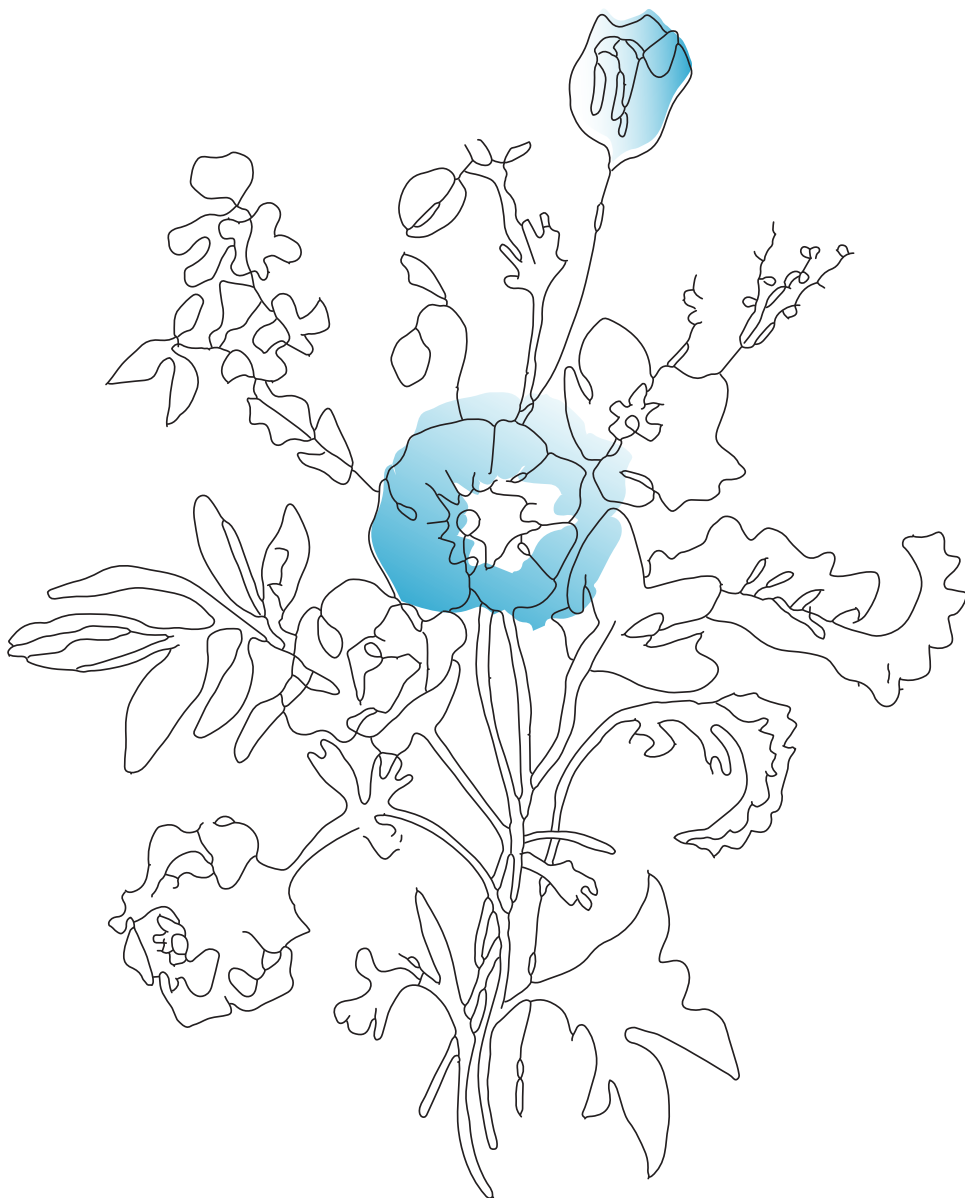
praatten we nauwelijks. Dat deed ik bewust. Hij deed dat in therapie. Ik wilde vooral een veilige plek creëren en hem laten ervaren dat er ook mensen zijn die je kunt vertrouwen. Zoals bij veel jongeren met hechtingsproblemen, speelde alles zich af in die ene relatie met mij en begon hij me speciaal te vinden. Dat bracht ik terug door hem te vertellen dat er meer betrouwbare mensen zijn. Een belangrijk doel was hem naar zijn vervolgplek te begeleiden. Daarvoor was het nodig dat hij weer vertrouwen in mensen en organisaties kreeg.

Een jaar geleden moest Salieu verhuizen naar het AZC. Tussen de huilende baby's en de onrust flakkerde zijn traumaproblematiek weer op. Een paar maanden terug werd zijn asielaanvraag afgewezen omdat zijn land als veilig wordt bestempeld. Hij zal terug moeten naar zijn land.

We hebben nog regelmatig contact, vooral per app. Wat ik inspirerend vind aan Salieu is zijn enorme veerkracht. In Nederland klagen we snel over kleine dingen. Salieu heeft zoveel meegemaakt en zit nog steeds in een onzekere tijd, maar ondergaat dat. "Ik wil niet klagen over dingen die ik niet kan veranderen."

Onze levens zijn totaal verschillend. We zijn op andere plekken geboren en zijn op bijna alle gebieden anders. Tegelijkertijd zijn we beiden mensen en hebben we dezelfde behoeften. Door Salieu heb ik geleerd hoe helend menselijk contact is."

Jong volwassen

**Desiree
Honkoop is
jeugdzorgwerker
bij Parlan in
Noord-Holland.
Natalia was
zeventien jaar
toen ze vanuit
de crisisopvang
begeleid kwam
wonen op de
groep van
Desiree.**

"Natalia kwam alleen naar het eerste gesprek. Meestal hebben jongeren iemand bij zich, een ouder of een andere hulpverlener bijvoorbeeld. Natalia niet. Ik vond het nogal wat. Daar heb je lef en moed voor nodig. Natalia was zeventien jaar en ze zag er verzorgd uit. Ze had een maand op de crisisopvang gezeten en wilde bij ons in het begeleid-wonen-traject. Ze kwam wat gereserveerd over. Ze gaf antwoord op vragen, maar vertelde niet meer dan nodig. Ik zag wel dat ze verdrietig was. Ze kon snel bij ons terecht. Ik werd haar mentor.

Tussen Natalia en haar ouders liep het niet goed. De band met haar vader was slecht. Hij begreep haar niet. Natalia kon depressief zijn. Ook keurde vader haar relatie af omdat haar vriend Marokkaans was, maar Natalia weigerde haar vriendje aan de kant te zetten. Tussen Natalia en haar moeder was het contact beter, maar moeder nam het nooit voor haar op als ze ruzie had met haar vader.

In de tijd dat Natalia bij ons woonde, was ze weinig open over haar vriendje en nam ze hem nooit mee naar binnen. Hij kwam haar altijd ophalen en terugbrengen. We waren scherp op loverboy-achtige praktijken, vooral ook omdat Natalia vaak gehaald en gebracht werd terwijl ze een zelfstandige meid was. We waren niet meteen veroordelend, maar hielden onze ogen en oren wel open.

Natalia zat op het vwo en op school ging het goed. Ze had wel

'WILDE NIEMAND EEN SLIMME MEID HELPEN NAAR VOLWASSENHEID?'

gesprekken bij de ggz omdat ze last had van angsten. Toen ze bij ons tot rust gekomen was, werd vanuit de ggz systeemtherapie ingezet met als doel het contact met haar ouders te herstellen. Die gesprekken gingen moeizaam. Vooral de vader bleef erop hameren dat Natalia haar relatie op moest geven. Na verloop van tijd concludeerde de systeemtherapeut dat doorgaan weinig zin meer had.

Toen Natalia achttien werd, moest ze weg bij ons. Ze wilde een eigen plekje en vond het niet verstandig om bij haar vriendje in te trekken. Haar eigen ouders wilden niets bijdragen, wat hen betreft kon hun dochter weer thuis komen wonen. Ze had een bijbaantje, zat in het voorlaatste jaar van het vwo, maar had meer geld nodig om zelfstandig te kunnen wonen. Ook zou ze moeten stoppen met therapie omdat ze de eigen bijdrage niet kon betalen.

We zaten in een patstelling. Om een aanvullende uitkering te krijgen, had ze een kamer nodig. Om een kamer te huren, had ze een uitkering nodig. Het maakte me zo boos. Wilde dan niemand een hardwerkende, slimme meid verder helpen naar volwassenheid?

Uiteindelijk kreeg Natalia via een kerkfonds een schenking. Daarmee kon ze een kamer huren en had ze een adres waardoor ze een aanvullende uitkering kon aanvragen. De ggz had ondertussen een potje gevonden zodat haar therapie wel kon doorgaan.

Het jaar erop kreeg ik een appje dat ze was geslaagd. Met een grote bos bloemen ging ik onaangekondigd naar haar diploma-uitreiking. Haar moeder en zus, haar vriendje en diens ouders, allemaal zaten ze trots naast elkaar in een rij. Alleen haar vader ontbrak. Na afloop zag Natalia me en moest ze enorm huilen. Ze kon niet bevatten dat ik de moeite genomen had om naar haar diploma-uitreiking te komen.

Natalia zit inmiddels op de universiteit en is nog steeds samen met haar vriend. Zij heeft het gered, maar veel jongeren staan er alleen voor op hun achttiende. Er wordt veel van ze verwacht. Wanneer je als achttienplusser geen netwerk hebt, moet je ineens overal in je eentje mee dealen, terwijl je dan juist de rust en veiligheid nodig hebt om nog even door te groeien.

Uiteindelijk heeft Parlan haar casus uitgewerkt om gemeenten te overtuigen dat jongeren die achttien jaar worden en uit de jeugdzorg komen nog steun nodig kunnen hebben. Dat heeft enig resultaat gehad. Sommige jongeren krijgen nu ook na hun achttiende enkele maanden leefgeld. Daarnaast is er een uitstroomproject bij enkele gemeenten en woningcorporaties gekomen. 18-plussers krijgen daar een vervolgplek, mits ze ambulant in begeleiding blijven. Daar heeft het verhaal van Natalia echt aan bijgedragen.”

Maskerade

**Petra Josso
Loureiro maakte
de overstap
van onderwijs
naar jeugdzorg.
Ze werkt sinds
kort bij Triade
Vitree in Almere.
Haar ervaringen
met leerling
Puck droegen
bij aan deze
loopbaanwissel.**

"In 2008 startte ik als gastdocent op het ROC van Amsterdam bij de opleiding Allround Grimeur. Ik gaf les in theatergrime. Puck kwam in 2010 in mijn mentorklas. Ze was zeventien jaar en viel op. De ene dag kwam ze naar school met een hoog gesloten bloesje. De volgende dag liep ze er supersexy bij. Dan weer slenterde ze slobberig de klas binnen of droeg ze dreads. Met haar kleding wisselde ook haar gedrag. Soms zat ze stilletjes achterin, de andere keer deed ze actief mee of zat ze juist te klieren. Puck intrigeerde me.

Ik was 27 jaar en had geen docentenopleiding. Ik was het vak ingerold als freelance make-up artiest.

Pedagogische of didactische handvatten had ik niet. Ik deed alles vanuit mijn hart. Puck werd regelmatig besproken in het teamoverleg omdat ze moeilijk te motiveren was en vaak spijbelde. Tijdens deze vergaderingen werd duidelijk dat ze van mij meer aannam dan van mijn collega's.

Als mentor had ik de taak regelmatig met Puck te praten over haar schoolprestaties. Dat ging vaak informeel, tijdens de lessen ging ik naast haar staan en vroeg ik waarom ze zo moeilijk deed bij die of die docent. Puck liet mij toe, ze werd opener naar mij. Soms voelde ze zich down, dan weer vrolijk. Een oorzaak kon ze niet benoemen. Het eerste jaar bleef ze zitten. In het tweede jaar werd ze depressiever en praatte ze met mij over haar suïcidale gedachten. Ik wist niet

'IK WILDE HAAR LATEN ZIEN DAT ER VEEL MOOIS IS OM VOOR TE LEVEN'

goed hoe hier professioneel mee om te gaan. Samen belden we de huisarts om een afspraak te regelen.

Ze raakte me, een lief poppetje dat zich heel stoer voor kon doen. Ik wilde haar laten zien dat er veel moois is om voor te leven, maar aarzelde in hoeverre ik persoonlijk bij haar betrokken mocht raken. Toch nodigde ik haar thuis uit om samen aan opdrachten te werken. Daar begon ze te praten en moest ze huilen omdat ze zo depressief was en maar niet begreep waar dat vandaan kwam.

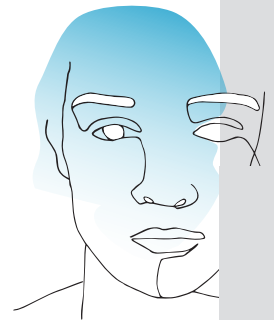
Puck kwam uit een harmonieus gezin met liefdevolle ouders en een leuke broer. In overleg met mijn manager vroeg ik haar toestemming contact op te nemen met haar ouders. Puck vond dit goed. Ze begreep dat ik het deed om haar te helpen. Haar ouders en ik spraken elkaar in een Amsterdams koffiehuis. Het werd een open gesprek. Ze herkenden zich in het beeld dat ik schetste van hun dochter. Ze zagen dat mijn bemoeienis met Puck structuur gaf en ze waren dankbaar dat er iemand op school zijn nek uitstak voor hun dochter. We spraken af contact te houden. Naar Puck bleven we altijd open: "Goh, ik bel wel even met je ouders". Nooit afwijzend of veroordelend, altijd vanuit de intentie haar te helpen om uit die put te komen. Het was niet alleen zoete koek, hoor. Ik gaf Puck ook geregeld op haar flikker: "Doe je opdracht gewoon en zeik niet."

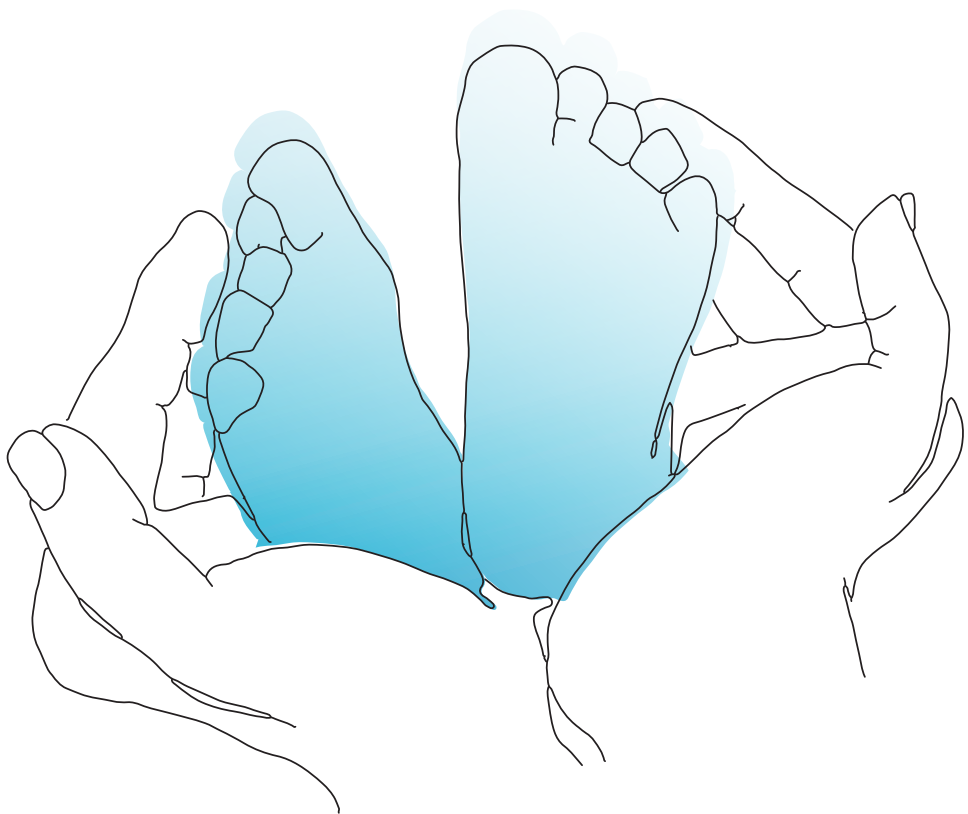
Ze was minder vaak down. Ze stabiliseerde enigszins en maakte de opleiding af. Dat was een enorme overwinning!

De rest van mijn mentorschap werkte ik met meer professionele afstand, een term die ik voor het eerst hoorde tijdens de opleiding die ik volgde om mijn lesbevoegdheid te verkrijgen. In mijn hoofd en vanuit mijn omgeving hoorde ik regelmatig: het moet geen Puckje worden.

Toch bleef het knagen. Op school vond ik het vaktechnische gedeelte minder interessant worden. Vooral het contact met studenten en de oorzaken van bepaald gedrag boeiden me. Afgelopen zomer heb ik de knoop doorgehakt. Ik wil de jeugdzorg in om verschil te maken in iemands leven. Ik geef nu minder les op school, volg de deeltijdopleiding HBO Social Work en werk twee dagen per week als begeleider bij een kinderbehandelcentrum. Ik wil jeugdzorg en onderwijs dichter bij elkaar brengen.

Door Puck heb ik geleerd dat je met persoonlijke en oprechte aandacht het verschil kan maken in iemands leven. Professioneel gezien heb ik Puck destijds te dichtbij laten komen. Onze relatie is inmiddels vriendschappelijk. We zijn tien jaar verder. Het gaat goed met haar. Ze is assistent bedrijfsleider, woont samen en reist met haar vriend de wereld over. Laatst appte ze me: "Je hebt me altijd met zoveel liefde behandeld. Ik heb zo enorm veel aan je gehad. Ik denk dat ik het belangrijker vind dat ik jou heb leren kennen dan alle schoollessen die ik heb gehad." Als we samen wat eten vraagt ze geregeld: "En, heb je nog een Puckje in de klas?" Dat zal niet meer gebeuren, maar de lessen die ik heb geleerd, neem ik altijd mee."

Een fantastische moeder

Francis Vierboom is pleegzorgwerker bij Oosterpoort in Noord-Brabant. Ze begeleidt Paulien en haar pleegouders en biologische moeder Ellen al twintig jaar.

"Paulien was een paar maanden oud toen ik haar voor het eerst zag. Het was een rustig kind. Ze zat bij haar pleegmoeder op schoot. Beide pleegouders waren zichtbaar blij met haar. Ze waren onvrijwillig kinderloos en hadden al lang een kinderwens. Ze hadden bewust voor pleegzorg gekozen en niet voor adoptie.

De Raad voor de Kinderbescherming had Paulien uit huis geplaatst. Daar was een drama aan voorafgegaan. Het fijne wist ik er niet van, maar ik had in het dossier gelezen dat Ellen alleen was bevallen en dat ze onbetrouwbaar werd genoemd. Toen haar kind in

het ziekenhuis lag, kwam ze afspraken niet altijd na, waarna de Raad Paulien in een kort-verblijfgezin had geplaatst. Toen moeder ook daar niet altijd haar bezoeksafspraken nakwam, werd Paulien overgeplaatst naar dit pleeggezin. Ellen was daar boos en verdrietig over en liet het vanaf toen afweten.

Vrij snel bracht ik bij de pleegouders ter sprake dat ik energie wilde stoppen in het contact met Ellen. De pleegouders stelden zich open op en zagen in dat het belangrijk was voor Paulien. Destijds werd nog vaak gewerkt vanuit de visie dat teveel contact met biologische ouders de hechting zou verstoren in het pleeggezin. Die visie was aan het veranderen. Er kwam meer oog voor de loyaliteit van kinderen naar hun ouders. Vanuit die gedachte stimuleerden we samenwerking tussen pleegouders en biologische ouders. In het team was ik een van de voortrekkers van die visie.

'ER IS DESTIJDS GEEN NETWERK- ONDERZOEK GEDAAN, ER IS OOK GEEN FAMILIE- BERAAD GEHOUDEN'

Het duurde jaren voordat Ellen mij ging vertrouwen. Ze kende depressieve periodes. Het contact met Paulien vond ze pijnlijk en confronterend. Ellen begreep niet waarom ze als slechte moeder werd bestempeld. Ze had nog een zoontje. Die had een tijdje bij opa en oma gewoond maar woonde al lang weer bij haar en dat ging prima. Iedere keer als de term jeugdzorg viel, werd Ellen boos. Dat werd in de loop der jaren niet minder, ze bleef furieus.

Op een dag vroeg ik: "Ellen, wat maakt toch dat je steeds zó boos wordt?" Ze antwoordde: "Iedere keer lees ik in het dossier dat ik geen goede moeder ben omdat ik de bevalling alleen heb gedaan. Maar ik ben wel een goede moeder."

Die dag vertelde ze me voor het eerst wat er precies was gebeurd. Ellen had de zwangerschap voor iedereen verborgen gehouden. Haar relatie was net weer uit en toch was ze zwanger geraakt. Ze schaamde zich daarvoor en had het niemand durven vertellen. Die dag kreeg ze weeën en was ze onder de douche gaan staan. Ze had haar dochtertje opgevangen, gewassen en aangekleed. De navelstreng had ze zelf doorgeknipt. Daarna had ze melkpoeder gekocht en kraamzorg geregeld. Toen twee weken later bleek dat de navelstreng niet goed genas, was ze naar het ziekenhuis gegaan. En toen werd haar kind plots weggeplaatst.

Ik voelde haar eenzaamheid en tegelijkertijd vond ik het enorm knap hoe ze, in haar omstandigheden, voor haar dochtertje had gezorgd. Daarover complimenteerde ik haar. "Ik vind je een fantastische moeder", zei ik. "Dit is de eerste keer dat iemand zegt dat ik een goede moeder ben geweest voor Paulien", antwoordde ze.

Die erkenning was heel belangrijk. Ik stelde voor samen haar kant van het verhaal op te schrijven en naar de voogdijinstelling te sturen

met het verzoek dit als bijlage aan de rapportage toe te voegen. Helaas bleef een antwoord uit.

Bij de pleegouders stond de deur voor moeder altijd open. Toen Paulien twaalf jaar was, kon Ellen de pleegouders vertellen dat ze het goed vond dat haar dochter bij hen woonde en dat ze zag dat de pleegouders heel goed voor Paulien zorgden. Dat was ontroerend mooi en belangrijk voor iedereen. Toch werd het contact tussen Paulien en Ellen nooit vanzelfsprekend. Toen Paulien zestien jaar was, vertelde Ellen me: "Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ik voel voor Paulien niet wat ik voor mijn andere kind voel. Het is er gewoon niet." Ze bedoelde volgens mij te zeggen dat de hechting tussen moeder en kind nooit had plaatsgevonden en dat Paulien daardoor niet als dochter voelde. Ik vond het knap dat ze dat kon verwoorden want daarmee moest ze onder ogen zien dat alles waarop ze had gehoopt en waarvoor ze had gevochten er niet was en dat ze het moederschap ook niet kon waarmaken.

Paulien is nu twintig jaar. We hebben af en toe contact, mijn begeleiding is minimaal. Ze woont nog steeds bij haar pleegouders en het gaat prima, gelukkig. Als ik terugkijk naar de start van haar leven, dan vind ik dat er fouten zijn gemaakt. Er is destijds geen netwerkonderzoek gedaan, er is ook geen familieberaad gehouden. Paulien is direct uit huis geplaatst terwijl ze ook tijdelijk naar haar grootouders had gekund. Er had een andere beslissing genomen kunnen worden."

De rauwe werkelijkheid

Elly van der Aalst is ambulant hulpverlener spoedhulp bij de Combinatie Jeugdzorg in Zuidoost-Brabant. Ze werkt bijna veertig jaar in de jeugdzorg. Het verhaal van June is haar het meest bijgebleven.

"De eerste keer dat ik June zag, was ze in shock. Als ambulant hulpverlener spoedhulp bracht ik haar naar een crisispleeggezin omdat er een voorlopige voogdijmaatregel was uitgesproken. Vandaaruit zou bekeken worden of June terug kon naar haar moeder. Haar ouders hadden elkaar leren kennen in Afrika. June heeft een Nederlandse vader en een Afrikaanse moeder. Toen ik June zag, waren haar ouders niet meer bij elkaar en was haar vader niet meer in beeld.

De moeder van June was hiv-positief. June was vanaf haar geboorte hiv-besmet. Haar moeder ontkende dat, maar de medisch specialist vond dat June het moest weten. June was

toen zestien, de leeftijd waarop je zelf wettelijk over medische zaken mag beslissen. De situatie was urgent want zonder medicatie is hiv levensbedreigend. Omdat haar moeder bleef weigeren, had de specialist Veilig Thuis ingeschakeld. In diverse gesprekken werd geprobeerd de moeder over te halen om met behandeling van haar dochter in te stemmen. Helaas zonder resultaat, waarna de kinderrechter de voorlopige voogdijmaatregel uitsprak.

June wist nog van niks toen ze uit de klas werd gehaald en door twee jeugdbeschermers naar het ziekenhuis werd gebracht. Daar hoorde ze dat ze hiv had en dat haar moeder behandeling weigerde. Dat was een enorme schok voor haar. Ze kreeg te horen dat ze een ernstige chronische ziekte had, werd bij haar moeder weggenomen

'HET IS GOED DAT ZE HAAR EIGEN PROCES MOCHT DOORMAKEN'

en vervolgens in een pleeggezin geplaatst. En dat terwijl ze nog nooit een nacht zonder haar moeder had doorgebracht.

De jeugdbeschermer en ik gingen snel met de moeder praten. We hoopten dat haar houding zou veranderen nu alles open lag. Maar moeder ging schreeuwen en sloeg hard met haar hand op de bijbel. Het was háár kind, zij besliste erover en haar dochter was niet besmet. Alle hoop vervloog bij mij. Ik zag veel liefde tussen moeder en dochter, maar ook een trotse vrouw die vanuit haar geloofsovertuiging alleen op God vertrouwde. Er was geen ruimte voor het medische verhaal. June wilde niets liever dan naar huis en smeekte haar moeder om de waarheid te accepteren, maar die bleef ontkennen.

Na een aantal maanden ging June weer bij haar moeder wonen. Dit was haar eigen wens en de gezinsvoogd, de kinderrechter en ik stonden hierachter. Het beeld dat June thuis knuffelend tegen haar moeder aanlag en ontspande, zal ik nooit vergeten. Kort daarna kreeg June het advies van de medische specialist om medicijnen te gaan slikken. Ze besloot dit buiten medeweten van haar moeder te doen en om niet de confrontatie aan te gaan.

Op een avond belde June mij in totale paniek. Haar moeder had de medicijnen gevonden. Hysterisch was ze June gaan slaan en had ze geprobeerd haar met een elektriciteitskabel te wurgen. Aan de politie vertelde haar moeder dat het een puberruzie was. Pas toen June zachtjes aangaf dat haar moeder haar geslagen had en verbood medicijnen te slikken, beseften de agenten de ernst en namen June mee naar het bureau. Daar trof ik haar huilend en in paniek aan.

Er volgde een zware tijd. Via een pleeggezin ging June richting woonbegeleiding om te leren zelfstandig te wonen. Ze kreeg

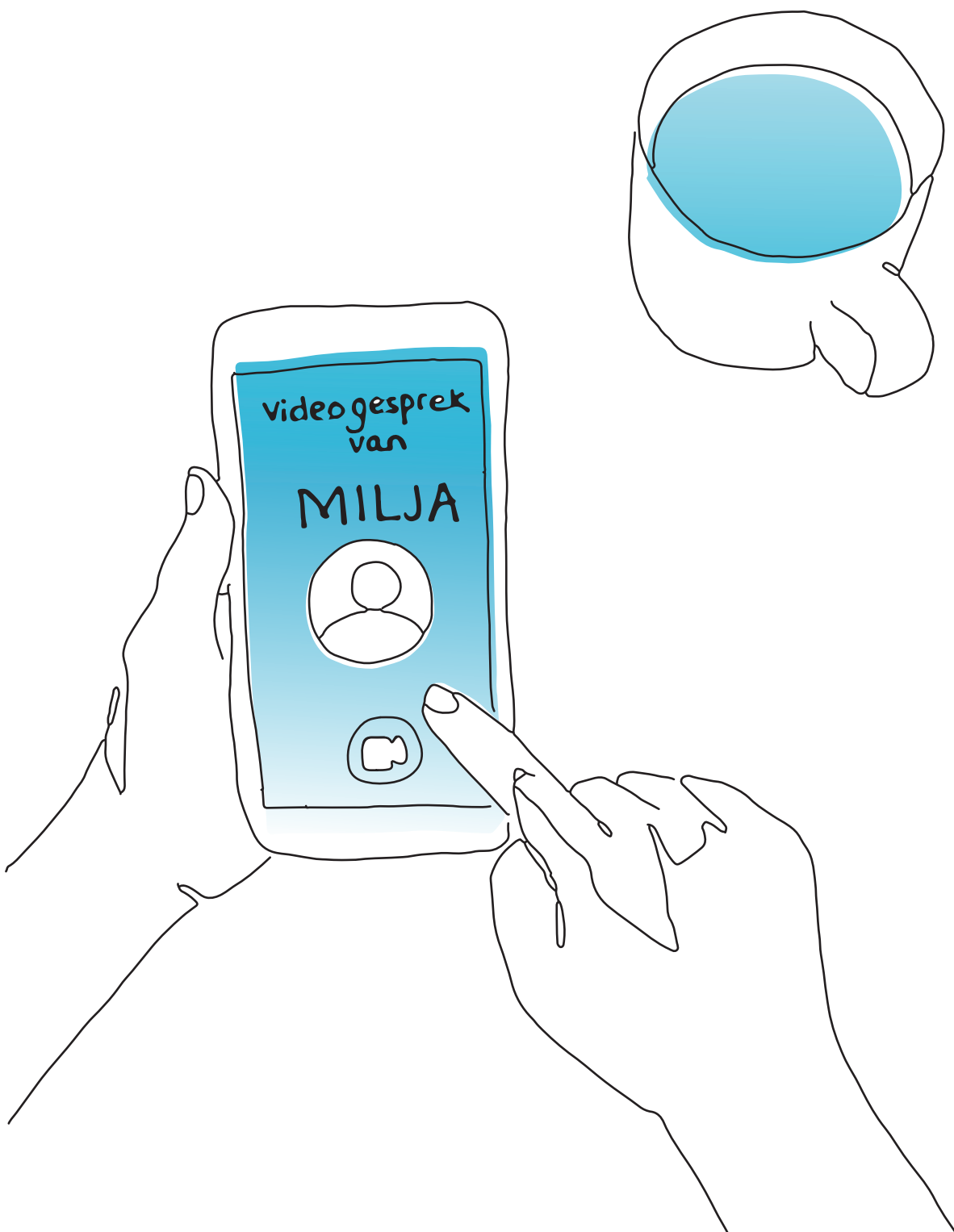
depressieve klachten. Langzamerhand herstelde ze toch weer het contact met haar moeder. Ze maakte zich zorgen. Moeder werd zieker en June ontdekte dat er psychische problemen speelden. Haar moeder was eenzaam. Ze had een contact via haar kerk, verder was er geen netwerk.

Ondanks alles lukte het June de havo af te ronden. Bij de diploma-uitreiking zag ik haar moeder weer. Ze strompelde en was snel achteruitgegaan. Ze verwaarloosde zichzelf en kreeg waanbeelden. Niet veel later moest de politie haar voordeur forceren en werd moeder naar een ziekenhuis gebracht. Daar knapte ze wat op, maar verdere hulp bleef ze weigeren. Ze werd dakloos, tot ze via de kerk weer een plekje kreeg.

June is nu twintig jaar. Ze woont zelfstandig en volgt een hbo-opleiding. Ze is een lieve, aardige en knappe meid, maar ze is ook beschadigd. Ze heeft nauwelijks een netwerk en heeft weinig mensen met wie ze haar bijzondere geschiedenis kan delen. We lunchen eens in de twee maanden. Ik leer ook dingen van haar. Ik heb bewondering voor haar veerkracht.

We hebben een risico genomen door June terug te laten gaan naar haar moeder. Het is precair geworden, wat we niet hadden ingeschat. Als het fout afgelopen was, had iedereen naar jeugdzorg gewezen. Toch sta ik nog steeds achter dit besluit. June heeft zelf de werkelijkheid over haar moeder ontdekt. Het is goed dat ze haar eigen proces mocht doormaken. Daardoor heeft ze het beter kunnen verwerken."

Alles mag er zijn

Jan Pieter Meijer is nu crisisspecialist bij de spoedeisende zorg bij Jeugdbescherming Gelderland. Als jeugdbeschermer in Den Haag ontmoette hij twaalf jaar geleden Milja.

"Milja zag ik voor het eerst op de crisisopvang. Ze was samen met haar jongere broertje en haar moeder. Omdat ik net als zij Portugees spreek, was ik degene van onze organisatie die naar hen toe ging. Milja was dertien jaar en kwam timide over, waarschijnlijk was ze onder invloed van medicatie. Haar broertje van tien was socialer en beter in staat dingen te verwoorden.

Al vrij snel bleek dat de band tussen moeder en zoon beter was dan die tussen moeder en dochter. Het bizarre was dat Milja haar moeder nauwelijks kende. Milja was seksueel

misbruikt door familie van haar vader. Ze had in Portugal de laatste jaren in een tehuis geleefd vanwege haar forse gedragsproblemen. Daar kreeg ze zoveel medicatie dat ze verslaafd was geraakt. Moeder had Milja uit het tehuis gehaald en meegenomen. Ze wilde met haar twee kinderen van Portugal naar Engeland gaan om daar een nieuw leven op te bouwen. In Nederland hadden ze een tussenstop gemaakt. Moeder reisde op valse documenten. Ze kwamen met z'n drieën in de crisisopvang terecht.

We plaatsten Milja op een groep in een instelling. Daar escaleerde het al snel. Milja had een lichte verstandelijke beperking, hevige hechtingsproblematiek en was ernstig getraumatiseerd. Ze kon zich gedragen als een wild dier. Ik moest haar gesloten plaatsen. De begrenzing die daar geboden werd, bleek goed voor haar. Ze leerde er de Nederlandse taal. De basisprincipes om iemand die

'IK VIND HET GEWELDIG DAT IEMAND DIE ZO BESCHADIGD IS TOCH EEN RELATIE AAN HEEFT KUNNEN GAAN'

ontregeld is te helpen, zoals school, structuur en regelmaat, deden haar goed.

Toen ik vanuit Den Haag naar Zwolle verhuisde, moest ik de voogdij overdragen. We hielden wel contact. We deden uitjes en ze kwam soms bij mijn gezin thuis. Ze ging naar school en volgde veel therapie. Daar profiteerde ze van, al had ze enorme achterstanden weg te werken.

Haar moeder vertrok op een gegeven moment met haar broertje naar Engeland. Dat begreep ik, moeder had een eigen leven vorm te geven, maar daardoor had Milja in Nederland geen familie meer. Mijn vrouw en ik werden gevraagd om weekendpleegouders te worden. Dat probeerden we een tijdje, maar het bleek te ingewikkeld. Milja trok het niet om in een gezin te zijn. Samen op pad gaan was prima, ook belden we regelmatig waarbij we altijd alles open en eerlijk bespraken.

Na haar achttiende wilde ze loskomen van jeugdzorg. Ik raakte uit beeld. In die tijd kreeg ze een flinke terugval. Ze kwam terecht in een gewelddadige relatie. Na weer een mishandeling door haar vriend was ze uit de auto gesprongen en had ze mensen op straat aangeklampt. Vanuit het politiebureau belde ze me en haalde ik haar op.

Er volgde een rampzalige week bij mij thuis. Milja kon het gezinsleven niet aan en een van mijn kinderen werd zelfs bang voor haar. Gelukkig vonden we snel een andere plek. Ze bleek zwanger te zijn. Haar dochtertje werd geboren toen Milja negentien jaar was. Aanvankelijk deed ze het hartstikke goed als moeder, maar je zag ook haar beperkingen. Ik maakte me zorgen en mijn vrouw en ik boden aan om voor de kleine te zorgen als het Milja niet zou lukken. Dat was lange tijd een reële optie, we hielden twee jaar een kamertje voor haar vrij.

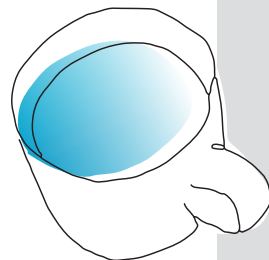
In die periode kreeg Milja steeds meer moeite

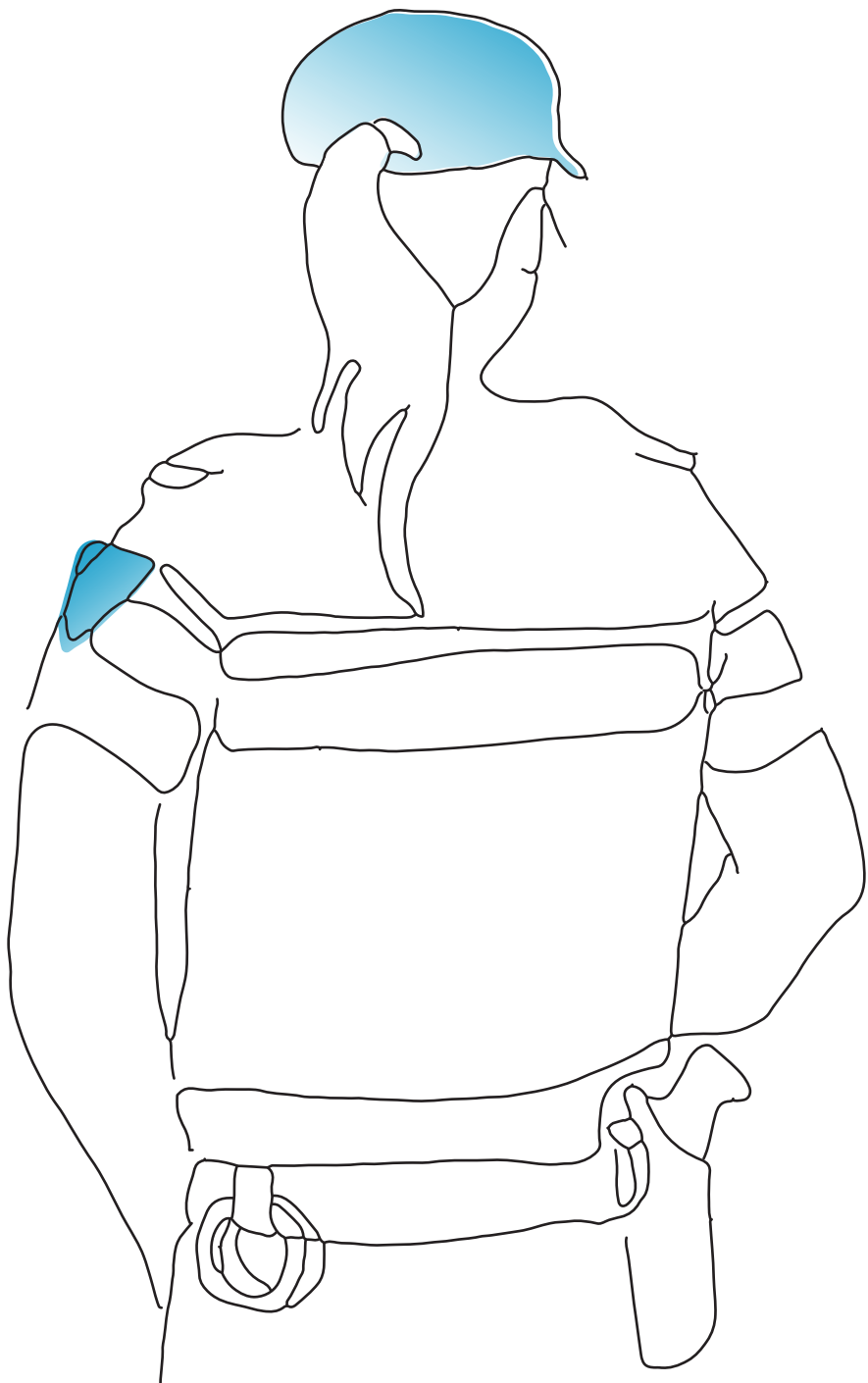
om haar dochtertje op te voeden. Ze kon de verantwoordelijkheden niet aan en had het nodig zich af en toe te ontladen. Dan speelden oude overlevingsmechanismes op en verviel ze in middelengebruik of ging in een weekend met verschillende mannen naar bed.

Op een dag kreeg ik weer een telefoontje van de politie. Milja was dronken geweest en had met haar dochtertje in haar armen ruzie gemaakt met de burens. Zoals afgesproken in het veiligheidsplan nam ik haar dochtertje mee naar mijn huis. Het kind bleef vijf dagen. Vrij snel daarna werd de keuze gemaakt dat het meisje naar een ander pleeggezin zou gaan. Dat was niet makkelijk voor mij, maar achteraf gezien wel beter. Zo kon ik er namelijk helemaal voor Milja zijn.

Milja is familie geworden. Ik hou van haar, ze noemt me pleegvader. Wat ze ook doet, ze kan me altijd bellen. Ze is nu 25 jaar en enorm gegroeid. Nog steeds volgt ze therapie. Soms zijn er periodes dat we geen contact hebben. Dat bepaalt zij dan. We zitten nu in zo'n periode. Dat vind ik moeilijk, maar het doet niet meer zo'n pijn. Ik vind het geweldig dat iemand die zo beschadigd is toch een relatie met mij heeft kunnen aangaan, al is die complex. Tegelijkertijd ben ik ook gewoon een pleegvader die zijn pleegdochter los moet laten.

Als christen heb ik de mensvisie dat iedereen even waardevol is, ongeacht afkomst, gender enzovoort. Door mijn relatie met Milja ben ik veel meer normaal gaan vinden, ik schrik minder van bepaald gedrag. Vanuit mijn werk kende ik de rauwe werkelijkheid van het leven. Door Milja is die rauwheid ook mijn privéleven binnengekomen. Ze heeft veel meegemaakt. Milja mag zijn wie ze is."

Het perfecte plaatje

Marjolein Kendall is gedragswetenschapper bij Triade Vitree in Almere. In 2001 was ze groepsleider op een behandelgroep. Mereyem was twaalf jaar toen ze op die groep werd geplaatst.

"Mereyem zou eigenlijk in de behandelgroep naast ons komen. Het team vond echter dat ze daar niet paste omdat ze te complex zou zijn, dus kwam ze bij ons. Ik verwachtte op basis van haar dossier een pittige tante. De realiteit was anders. Ik zag een jong, iel meisje met vooral een heel verdrietig gezicht.

Mereyem kwam vers van huis en begreep niet waarom ze daar weg moest. Ze was een nakomertje. Haar moeder was niet in staat om voor Mereyem te zorgen. Haar vader woonde in Turkije en had geen contact meer met zijn gezin.

Moeder was verslaafd en kampte

met psychiatrische problemen. Mereyem had een oudere zus die zelfmoord had gepleegd en een van haar twee broers was verslaafd. De uithuisplaatsing van Mereyem was bedoeld om het meisje rust en stabiliteit te bieden.

Ik werd haar mentor. In onze eerste contacten was ze nogal afwerend en nors. Ik ben los in de aanpak, er is met mij weinig strijd aan te gaan. Met deze manier van werken raak ik meestal de juiste snaar. Al snel werd duidelijk dat Mereyem langer bij ons moest blijven, want terug naar huis was niet haalbaar. Op de groep ontspande ze. Het was een kind dat zelf de touwtjes in handen wilde hebben, in het algemeen liet ze weinig problemen zien. Ze ging naar de mavo, kreeg vriendinnetjes en bloeide op.

Toen ze veertien jaar was, overleed haar moeder aan de gevolgen

'IK DENK DAT WE INMIDDELS VRIENDINNEN ZIJN'

van drugsgebruik. Mereyem schoot terug in haar geslotenheid en liet weinig emoties zien. Natuurlijk was ze verdrietig, maar ze was en is een overlever. Ze wilde vooral door. Omdat we een behandelgroep waren, waar jongeren maar kort kunnen wonen, kon ze niet tot haar achttiende blijven. Ze wilde niet naar een pleeggezin en ging daarom al rond haar zestiende richting zelfstandigheidstraining. Tijdens die training liep ze soms tegen praktische problemen aan en dan zocht ze me op. Zo was er gedoe met de Belastingdienst rond haar wezenpensioen. Dat konden we samen oplossen.

Mereyem wilde politieagent worden, dat was haar grote droom. De eerste keer werd ze afgewezen omdat ze nog in zorg zat. Ze besloot de mbo-opleiding tot beveiliging te doen, en ging na haar diploma in Schiphol aan de slag. Met het gespaarde geld van haar wezenpensioen haalde ze haar rijbewijs en kocht ze een auto waarmee ze naar haar werk reed.

De tweede keer haalde ze bij de politie-selectie alleen de fysieke test niet. Na maanden keihard trainen werd ze een half jaar later alsnog toegelaten. In een paar jaar klom ze op tot hoofdagent en teammanager.

Maar niet alles ging goed in haar leven. Een paar jaar geleden overleed plots haar broer aan kanker. Dat hakte er in. Mereyem knakte toen, het was voor haar de druppel. Een tijd lang zat ze overspannen thuis. Met psychologische hulp en traumatherapie kwam ze er weer bovenop.

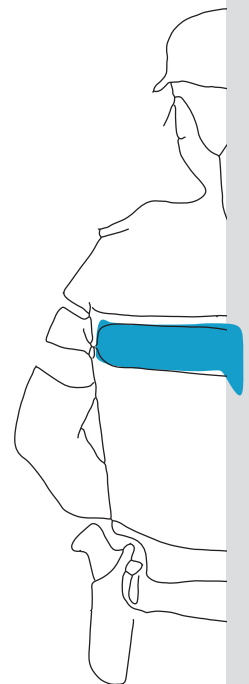
Ze is nu 31 jaar. We hebben al die jaren contact gehouden. "Hoe moet ik jou nu noemen? Want het klinkt zo raar als ik zeg dat je mijn mentor bent", vroeg ze een tijdje geleden. "Ik denk dat we inmiddels vriendinnen zijn", antwoordde ik.

We schelen twintig jaar. Ik voel me een surrogaat grote zus. We bespreken alles,

niet alleen de zakelijke dingen. Het is prettig voor haar dat ik haar achtergrond ken. Ze hoeft zich bij mij niet beter of anders voor te doen. Als ze zegt dat ze het moeilijk vindt dat haar vriend wat makkelijk omgaat met geld, begrijp ik dat ze snel angstig is op dat punt. Ze wil niet terecht komen waar ze vandaan komt en aan mij hoeft ze dat niet uit te leggen. Onze relatie is gelijkwaardig. Ik laat ook mijn kwetsbare kanten zien. Ze kan heel begripvol, ondersteunend en adviserend naar mij zijn.

Ze excelleert in haar werk. Ze heeft alles *pico bello* op orde. Een prachtige baan, een gezellig huis, een kleintje. Ze is een ontzettend lief en hardwerkend mens, maar ze legt de lat enorm hoog bij zichzelf en de ander. Dat is moeilijk in relaties. Haar vriend en zij zijn inmiddels uit elkaar.

Ik ben enorm trots op haar. Voor mij is Mereyem degene die laat zien dat je iets van je leven kan maken, ook al is je start slecht. En nee, ze leeft nog niet het leven dat ze zou willen. Ze blijft streven naar het perfecte plaatje. Dat was lang een zinnig overlevingsmechanisme en het heeft haar ver gebracht, maar perfecte plaatjes bestaan niet. Zo praten we ook met elkaar, ze kan het van mij horen. Ik denk zelfs dat ze me juist opzoekt om dit te horen. Nu nog de realisatie: *niet het einde is het doel, maar de weg ernaartoe.*"

Mama zei
dat ik zou
sterven

Van de bodem naar de top

**Nicky Berkhout
werkt voor
Kenter
Jeugdhulp. In
2004 was ze
pedagogisch
medewerker op
een leefgroep.
Natasja was
zestien jaar en
woonde daar.**

"Natasja woonde al enige jaren in een gezinshuis dat werd gerund door een echtpaar. Kenter nam dit huis in 2004 over als leefgroep en ik zat in het team dat daar ging werken. In het dossier had ik gelezen dat Natasja op jonge leeftijd haar moeder had verloren. Haar vader was alcoholist. Als kind werd Natasja misbruikt door een 'familievriend'.

"Ik ben je mentor Nicky, aangenaam", stelde ik mezelf voor. "Niet aangenaam voor mij", antwoordde ze. "Dit is een leukerdje, daar ga ik nog wat mee

beleven", dacht ik direct. Natasja kwam letterlijk en figuurlijk over als een stevig meisje. Op een leuke, brutale manier was ze assertief. En ze had humor. Met dit soort jongeren werk ik graag.

Natasja kreeg therapie voor haar trauma's. In de loop van mijn eerste jaar werden haar problemen heftiger. Ze automuteerde fors en had behoorlijke littekens op haar armen en benen. Na een zelfmoordpoging met pillen moest haar maag leeggemaakt worden. Ik bracht haar hiervoor naar het ziekenhuis. Daar kreeg ze via een slang Norit toegediend waardoor ze overgaf. Dat ging met een enorme kracht. Ik wist op tijd weg te springen, maar verder zat werkelijk alles onder dat gitzwarte spul: muren, deuren, de witte jas van de arts en zelfs diens gezicht. Natasja was net het meisje uit de film de Exorcist. In de auto terug konden we er samen verschrikkelijk om lachen. Het was onze manier om met dingen om gaan: niet te diep, relativiserend, en weer verder.

'ZE IS GESTUITERD, GEOETST, BIJGESLEPEN EN EEN PRACHTIGE VOLWASSEN VROUW GEWORDEN'

Rap daarna werd duidelijk dat Natasja niet bij ons kon blijven en meer hulp nodig had. Ze werd opgenomen in de psychiatrie.

Toen al schreef ze veel, dagboeken vol. Naar mij schreef ze brieven, ook toen ze niet meer bij ons woonde. Ze kwam regelmatig op bezoek. Met lede open zag ik haar verder afglijden. *Rock bottom* ging ze: drank, drugs, pillen, snuiven. Ze kon roekeloos zijn: klom in dingen en sprong van de ene naar de andere zuil terwijl ze wist dat ze dood kon vallen als ze missprong maar dat risico nam ze voor lief. Toen ze dat achteraf vertelde aan mij, werd ik boos: "Wil je dat ik voor je applaudiseer of zo?"

Ik denk dat ze mij al die tijd bleef opzoeken omdat ze wist dat ik haar niet afwees. Ik was geen moederfiguur, ik was een volwassene die ze nodig had en die eerlijk zei waar het op stond. En onze karakters klikten.

Uiteindelijk belandde Natasja in het daklozencircuit. Hartverscheurend vond ik het, iemand met zoveel talent! Toch voelde ik in mijn hoofd en hart dat ze er zou komen. Het zou een *bumpy ride* worden, maar ze zou herstellen.

Op een dag werd ze 'aangeraakt door God', zo noemde ze het. Aanvankelijk dacht ik: "Godsdienstwaanzen staat nog niet op haar diagnoselijstje, dat kan er nog wel bij."

Maar zoals veel mensen die diep gezonken zijn, herstelde ze op eigen kracht, zonder psychiatrische hulp.

In het begin was ze naar mij nogal evangeliserend, maar het bleef 'aan' tussen ons. Ik ben katholiek opgevoed, maar de kerk accepteert niet dat ik lesbisch ben dus daar was ik snel klaar mee. Toch ben ik op mijn eigen manier gelovig. Natasja en ik hebben er veel en best pittige gesprekken over gevoerd, maar het was en is goed zoals het is.

Natasja heeft enorm hard gewerkt. Ze is een doorzetter en benut haar kwaliteiten.

In 2013 verscheen haar boek 'Mama zei dat ik zou sterven'. In dit debuut beschrijft ze haar leven. Daarvoor heeft ze geput uit onze correspondentie. Die had ik ook bewaard.

Ze is getrouwd, werkt voor het Leger des Heils en met haar man zet ze zich in voor Roma in Roemenië. Ze is stadsdichteres geweest van Beverwijk. Drie jaar terug werd tongkanker geconstateerd en zweefde ze op het randje van de dood, maar ze overleefde. In het Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis ligt een dichtbundel van haar over die periode. Patiënten putten kracht uit haar poëzie.

In mijn werk heb ik honderden jongeren gezien en geholpen. Uiteindelijk zijn de jongeren die het niet gered hebben op één hand te tellen. Sommigen veren pas op als ze zich op de bodem kunnen afzetten. Natasja was er zo één. Ze was een ruwe diamant. Ze is gestuiterd, gepoetst, bijgeslepen en een prachtige volwassen vrouw geworden die veel voor anderen betekent.

Natasja heeft van mij geleerd dat je wel kan vertrouwen op mensen. Van haar heb ik geleerd dat betrouwbaarheid het allerbelangrijkste is in dit werk. Het is het grootste goed om te bieden en om te ontvangen."

Jeugdzorgprofessionals over

die ene jongere

20 verhalen uit het hart

